

DCIDOB 46. L'Orient Mitjà.

Introducció.

L'ORIENT MITJÀ

Un fet puntual com la firma de l'acord —fruit de llargues i dificultoses negociacions— entre Israel i l'Organització per a l'Alliberament de Palestina (OAP), el passat 13 de setembre a Washington, ens ha donat peu a centrar-nos en un tema que, pels actors i les repercussions que implica, encarna una de les principals qüestions pendents de la comunitat internacional. Ens referim al conflicte àrabo-israelià, en general, i a la comunitat palestina dins els territoris ocupats per Israel, en particular.

El procés de les negociacions àrabo-israelianes es va obrir oficialment a Madrid a finals del 1991, amb els llavors presidents dels Estats Units d'Amèrica, George Bush, i de la Unió Soviètica, Mikhail Gorbatxov, com a promotors. Des d'aquest esdeveniment, les converses han continuat fins arribar a l'acord abans esmentat. A Washington, el 13 de setembre, dos enemics històrics, el primer ministre israelià Yitzhak Rabin i el president de l'OAP, Yasser Arafat, sota la mirada de satisfacció de l'actual president dels EUA, Bill Clinton, es donaven la mà. Aquest gest, potser anecdòtic però molt simbòlic, ens informava que alguna cosa havia canviat i que l'inici del camí de l'esperança i de la pau podia ser una realitat. S'havia signat una declaració de principis sobre l'autonomia dels territoris ocupats, amb el lema: «Gaza i Jericó, primer». Els palestins, representats per l'OAP, eren protagonistes d'un fet històric que els reconeixia la seva existència com a poble amb dret a tenir un territori i institucions que els representessin. Aquest camí que s'ha iniciat es troba i es trobarà amb moltes dificultats. Els interessos que s'han de tenir en compte són molts: hem de fer referència a l'actitud contrària a aquest acord i el que significa per alguns sectors de les societats israeliana i palestina, també als països que envolten Israel —com Síria, Jordània i el Líban—, alguns dels quals encara tenen *assignatures pendents* amb el govern israelià i, per últim, a la globalitat dels països àrabs que han mantingut la qüestió palestina com la causa comuna davant la comunitat internacional.

Què ha passat? Per què s'ha arribat a aquesta situació? Els canvis en la distribució de forces a l'Orient Mitjà ocasionats a finals de la dècada dels vuitanta, accentuats després de la guerra del Golf del 1991, l'acabament de la Guerra Freda, la constatació que només queden els Estats Units d'Amèrica com a única potència mundial... són elements prou significatius que expliquen l'actual realitat de la zona.

Aquest monogràfic fa referència a totes aquestes qüestions. Explica els antecedents, des d'abans de la creació de l'Estat d'Israel; analitza el trencaclosques actual de l'Orient Mitjà; ofereix elements aclaridors, com la relació dels actors israelians i palestins, que ajuden a entendre l'entramat polític existent; exposa les negociacions i els acords que s'han portat a terme entre Israel i els països àrabs que l'envolten; i presenta una bibliografia per a tots aquells que vulguin ampliar el tema.

DCIDOB 46. **L'Orient Mitjà.**

El trencaclosques de l'Orient Mitjà.
Ferran Izquierdo

EL TRENCACLOSQUES DE L'ORIENT MITJÀ

Ferran Izquierdo*

La Imatge de l'encaixada entre l'assessat Arafat i Yitzhak Rabin, el 13 de setembre a Washington, ja és una fita en la història contemporània de l'Orient Mitjà i obre una porta a l'esperança d'un futur més pacífic. No obstant, la satisfacció per l'Acord entre l'Organització per a l'Alliberament de Palestina (OAP) i el govern israelià no ha pogut amagar un fort escepticisme general sobre la possibilitat que aquest arribi a bon terme. Són molts els actors que juguen un paper prou influent com per a poder boicotejar la negociació i que fan de l'Orient Mitjà un trencaclosques complicat i difícil de construir pacíficament.

Les divisions regionals

L'Orient Mitjà, des de sempre per la seva situació geogràfica, i en el nostre segle pels problemes derivats de la descolonització, pel petroli i per aquest element específic que és Israel, ha estat una regió en crisi contínua. Són moltes les peces que estan sobre el tauler i molts també els jugadors que les mouen i que fan d'aquesta zona una de les més enigmàtiques del Món contemporani. Per aquesta raó, abans d'analitzar la situació present a l'Orient Mitjà, és necessari fer referència a dues qüestions poc tractades i que estan en la base de molts dels problemes de la zona: les divisions geogràfiques regionals i els diferents models de desenvolupament.

El concepte de l'Orient Mitjà és un marc de referència geogràfic que canvia segons qui l'utilitza i que es confon amb altres conceptes com el Pròxim Orient. Arabistes i politòlegs, en parlar del Món Àrab i dels Estats que el formen, estableixen nivells d'identificació amb zones geogràfiques diferenciades.

El Món Àrab és un concepte molt ampli que engloba des del nivell cultural, lingüístic, històric i de civilització, fins al nivell polític defensat pels panarabistes quan reclamen la unió àrab. Normalment, en un sentit purament geogràfic, també es parla del Magrib, de la Vall del Nil, de la Península Aràbiga i del Creixent Fèrtil (que engloba la regió en forma de lluna creixent que cobreixen les conques dels rius Tigris, Eufrates i el Jordà). Els Estats són el marc polític predominant, tot i que han estat definits per les potències colonials. Com a concepte tampoc podem oblidar la comunitat Islàmica, l'Umma, que sobrepassa les fronteres àrabs i que en el pensament islamista també va més enllà del fet religiós per construir-se en una aspiració d'unitat cultural, política, social i religiosa.

La Gran Síria i el Gran Iraq

No obstant, hi ha també unes regions intermèdies en el Món Àrab de les quals es parla poc, que tenen fortes arrels històriques i un pes fonamental en la definició de les estratègies polítiques, sobretot a l'Orient Mitjà, que nosaltres entenem com la regió que s'estén des de la vall del Nil fins a l'Iran. Em refereixo a la Gran Síria (que comprèn la regió de Síria, el Líban, Palestina, Jordània i alguns territoris ara turcs) i al Gran Iraq (la vall dels rius Tigris i Eufrates, des del Kurdistan fins al golf Pèrsic, incloent Kuwait), i també hauríem de tenir en compte les aspiracions del Gran Israel, que xoquen directament amb les aspiracions sirianes i que poden ser un escull en les negociacions de pau, ja que Síria difícilment acceptaria acords d'Israel amb l'OAP, el Líban o Jordània si impliquen una extensió del control israelià o una disminució de la seva pròpia influència.

Moltes de les estratègies panarabistes amaguen l'intent de reconstruir aquestes entitats. Així, no és estrany que els únics nacionalistes àrabs que es mantenen en el poder ho facin a Síria i a l'Iraq. Expansionisme o raó històrica? És un fet que foren les potències colonials les que van trencar aquestes unitats regionals (amb conseqüències nefastes), però un altre fet és que la comunitat internacional va voler demostrar amb la guerra del Golf que farà respectar el principi d'inviolabilitat de les fronteres establertes.

Models de desenvolupament

Els desequilibris econòmics a la regió són la segona qüestió per comentar, encara que sigui breument, per a entendre la inestabilitat de l'Orient Mitjà. D'una banda trobem els països productors de petroli que no formen un bloc de característiques similars, doncs

van afrontar el problema del desenvolupament amb dues estratègies clarament diferenciades per raons bàsicament demogràfiques. Els països més poblats van buscar un creixement industrialitzant basat en polítiques proteccionistes i estatals, mentre que els menys poblats es van especialitzar en el sector energètic. Així sorgeixen dues estratègies molt diferents respecte a l'administració del petroli. Els primers (l'Iraq o l'Iran) necessiten maximitzar la renda per tal de poder mantenir la inversió interior. L'objectiu no és financer sinó productiu i redistributiu. Això porta a polítiques nacionalistes que esdevenen conflictives en el context internacional. Els segons (Kuwait, la Unió dels Emirats Àrabs o l'Àrab Saudita) es basen en una utilització internacional de la renda, en l'especialització i l'associació amb les multinacionals. Es tracta de dues concepcions oposades de les relacions Nord-Sud: desenvolupament proteccionista contra inserció en la divisió mundial del treball. L'Iraq fou vist des de l'opinió àrab com el paradigma del model de desenvolupament alternatiu i Kuwait sempre fou considerat com el paradigma de la dependència d'Occident. Això és important per entendre la reacció del poble àrab davant la invasió d'un Estat per part d'un altre.

D'altra banda, hi ha els països no productors de petroli, que es troben en una situació molt més delicada. Abans de la guerra del Golf el deute exterior àrab pujava a 208.000 milions de dòlars, mentre que les inversions àrabs fora del Món Àrab arribaven fins als 670.000 milions de dòlars. Però d'aquest balanç la part positiva se la repartien els 10 milions de ciutadans dels països del Consell de Cooperació del Golf (CCG), mentre que la part negativa quedava per la resta dels 200 milions d'àrabs. La divisió fronterera colonial va provocar aquest fort desequilibri. Els països àrabs que no tenen petroli es troben, en general, en una situació econòmica crítica i dependent de les ajudes exteriors. L'ajuda de l'Àrab Saudita a països com Jordània, el Líban o, fins i tot, Síria és d'una importància capital per a les respectives economies. Però amb la guerra del Golf, l'escalada armamentista i la baixada dels preus del petroli la crisi ha arribat tam-

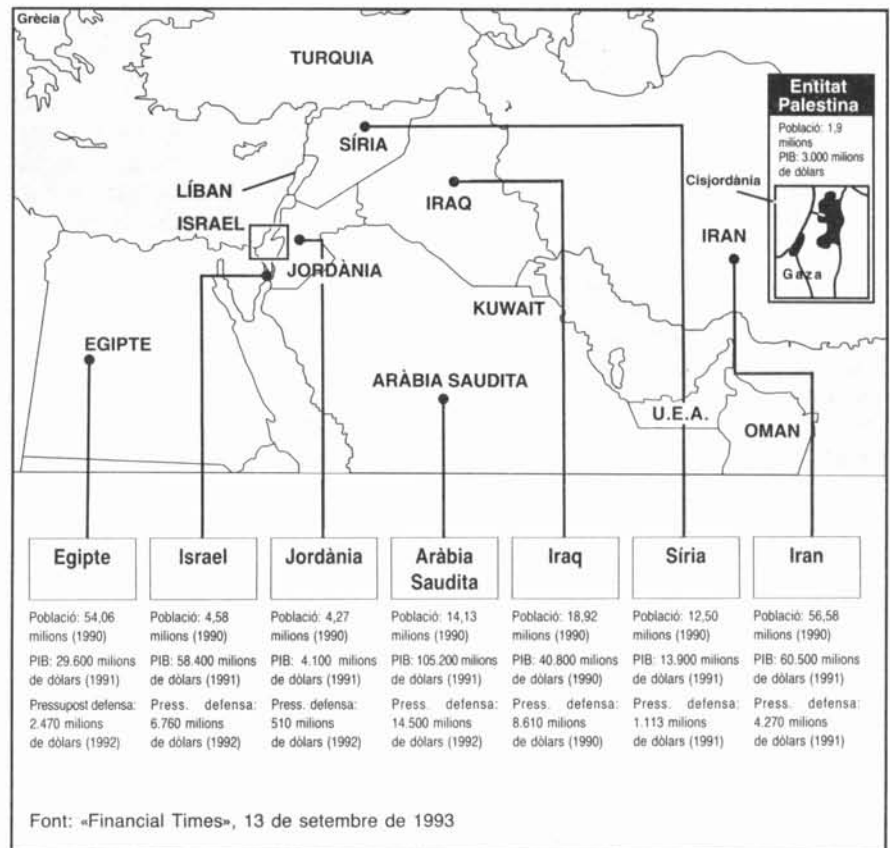
bé a Riyad i, per tant, les ajudes han disminuït. Per altra banda, els crèdits concedits pels organismes internacionals imposen forts Plans d'Ajustament que afecten directament el nivell de vida de la població, provocant, en més d'una ocasió, «revoltes del pa» com les de Jordània o el Líban. Aquesta desigualtat, en tenir una causa directa en les fronteres colonials imposades a un Món que somiava amb la unitat, introdueix un element de forta inestabilitat política a l'Orient Mitjà.

La postguerra del Golf

La crisi més forta a la zona en els últims anys ha estat la guerra del Golf, que, lluny d'estabilitzar la zona, hi ha deixat un focus de tensió permanent. Dins l'Iraq els kurds i els rebels xiïtes del sud han estat abandonats a la repressió del règim de Saddam Hussein. Les zones d'exclusió aèria al nord (per sobre del paral·lel 36) i al sud (per sota del paral·lel 32) del país serveixen per justificar la presència militar occidental, però no eviten el càstig massiu de les poblacions revoltades. Les guerrilles kurda i xiïta s'han convertit, altre cop, en un element de desestabilització utilitzat per l'Iran, igual que l'Iraq recolza les guerrilles d'oposició al règim khomeinista (sobretot els Mujahidin e-khalq), de forma que la tensió entre els dos països no és difícil que torni a augmentar (veure els recents bombardejos iranians de posicions guerrilleres en territori iraquetà). Saddam Hussein no sembla amenaçat, i la desfeta de l'Iraq per la guerra i pel bloqueig econòmic afecta més la població que el mateix règim. És d'esperar que es repeteixin les reivindicacions iraquianes sobre Kuwait, i la sensació d'amenaça a l'Emirat ha crescut, provocant una escalada armamentista i els acords defensius amb els EUA. Aquest és, probablement, l'element bàsic de la crisi del Golf: la justificació de la permanència de les forces militars occidentals, bàsicament americanes, a la zona del Golf.

La conseqüència central de la guerra del Golf que, de forma totalment increïble, s'oblida o s'amaga en moltes ocasions, és la desfeta de l'Iraq. Això ha portat a una redistribució del pes específic de cada Estat de la zona.

Si fem un recorregut d'est a oest veurem com l'Iran, en disminuir l'amenaça iraquiana (hem de recordar que la crisi va permetre la firma d'un tractat de pau entre l'Iran i l'Iraq basat en els acords d'Alger del 1975), està recuperant la seva capacitat d'intervenció no solament en el Golf (un exemple el trobem en l'annexió de l'illa d'Abu Musa, administrada conjuntament amb l'Emi-

rat de Sharjah, de la Unió dels Emirats Àrabs), sinó també a l'Àsia central. Així, la desfeta de l'Iraq ha portat conseqüències negatives pels països del CCG, que ara han perdut l'escut iraquetà davant de l'Iran. Aquí hi trobem un altre element que està justificant els pactes defensius entre els països del CCG i els EUA. Però la presència americana provoca la reacció armamentista de l'Iran, ja que el govern de Teheran ha vist com els EUA han utilitzat els mitjans militars, i les relacions mútues són cada cop més tenses. Manifestacions d'aquesta tensió les tenim en l'informe anual d'activitats terroristes del Departament d'Estat nord-americà, en el qual se seguien els criteris de màxima culpabilització de l'Iran, o en els diferents intents egipcis —seguint la política nord-americana— de crear una internacional antiislamista dirigida principalment contra l'Iran i el Sudan.

A Síria, Hafiz al-Assad veia com el seu enemic tradicional quedava debilitat i com les noves relacions d'amistat amb els EUA li suposaven el vist-i-plau per eliminar l'últim focus de resistència al Líban, el general Aun, recolzat per França i l'Iraq. Síria s'ha convertit en la clau de l'estabilitat a l'Orient Mitjà, i utilitzarà la seva situació estratègica per influir en el desenvolupament de les negociacions de pau i en l'èxit o el fracàs dels acords que se signin a la zona.

L'Aràbia Saudita continua sent la gran

potència econòmica dins el Món Àrab, tot i la crisi en què s'està trobant a causa de la baixada de preus del petroli, la mala administració, l'escalada armamentista i les despeses provocades per la guerra del Golf. No obstant, sempre tindrà el problema de la seva debilitat militar i demogràfica per aconseguir el liderat total. Per aquesta raó ha de jugar la carta de la influència sobre altres països que sí poden assumir-lo. La desfeta de l'Iraq va eliminar l'únic país de la regió que podia prescindir de la seva ajuda i assumir un liderat independent.

El Líban, com ja hem vist, va ser «estabilitzat» sota la Pax Siriaca a l'espera que les converses àrabo-israelianes acordin una solució definitiva. El Iemen i Jordània es van trobar en una situació difícil donats, d'una banda, els acords que tenien amb l'Iraq (juntament amb Egipte formaven el Consell de Cooperació Econòmica) i la forta pressió popular contra Kuwait, i, de l'altra, la gran dependència econòmica respecte a l'Aràbia Saudita. L'estabilitat dels règims (el Iemen s'acabava d'unificar i Hussein de Jordània temia les revoltes islamistes i palestines) va prevaler sobre les relacions amb els saudites i la crisi econòmica, la qual cosa els forçà a un posicionament favorable a l'Iraq i a fortes represàlies per part de l'Aràbia Saudita. Això ens porta a dues conseqüències marginals de la crisi del Golf: els moviments de po-

blació (expulsió d'egipcis de l'Iraq, de palestins i jordans de Kuwait, de iemenites de l'Àràbia Saudita) i l'allunyament dels Germans Musulmans jordans i el Hamas palestí respecte a l'Àràbia Saudita.

Egipte ha recuperat el seu lloc (i la seu) a la Lliga Àrab i, si bé la política de Mubàrak no ha estat la de buscar el liderat àrab, sí que s'ha guanyat un paper de mitjancer internacional, afavorit per l'elecció de Butros Ghali com a secretari general de l'ONU. Així, ha tingut un paper important en les converses de pau entre àrabs i israelians iniciades a Madrid.

Al nord, **Turquia** va veure com el seu compromís atlàntic (forma part de l'OTAN des del 1952) i la cessió de les seves bases per al control aeri de la zona se li premiaven amb la ceguesa internacional davant la repressió massiva de la població kurda. Turquia veia també com es debilitava un possible enemic en la lluita per l'aigua dels dos rius (Tigris i Eufrates) i, igual que l'Iran, podia desviar la seva atenció cap a les noves repúbliques sorgides del desmembrament de l'URSS.

Veient aquests exemples podem apreciar com la crisi del Golf i la desfeta de l'Iraq van tenir conseqüències en tota la regió, sobretot pels canvis en la relació de forces i en les aliances de la zona. No obstant, sense desmereixen la importància de les altres qüestions, hi haguéren dos canvis fonamentals a la zona: les converses de pau àrabo-israelianes i la presència militar americana al Golf.

Els palestins i l'OAP

La posició palestina durant la crisi fou extremadament difícil. Abu Yihad, l'últim dels companys d'Arafat en la fundació de Fatah, poc abans de ser assassinat es veia obligat en una entrevista a fer equilibris dialèctics per tal de declarar l'oposició de l'OAP a la invasió de Kuwait sense condemnar-la directament, al mateix temps que justificava el suport de la població palestina a Saddam Hussein (Abu Yihad, 1990). La majoria del poble àrab, i sobretot els palestins, van rebre la invasió de Kuwait com la superació d'una situació colonial que, a més, donava prou força a un país i a un home amb voluntat de liderat del Món Àrab davant d'Israel. No entrarem a discutir si aquesta percepció fou justificada, però no es pot negar que fou real. I, tal com la reacció demostra, com una amenaça real fou percebuda des d'Israel i des dels EUA.

La població, l'exèrcit, el petroli i la sortida al Golf donaven un pes a l'Iraq molt superior al de la resta d'actors àrabs, i el convertien en l'única ame-

naça creïble per Israel. Ja l'any 1962, Pierre Rossi escrivia: <L'assumpte (l'intent iraquí d'annexionar-se Kuwait) és tan complex que dins seu engloba el destí futur de l'Iraq. De com es resolgui en depèn que Bagdad sigui la capital d'una gran potència o tan sols la primera ciutat de Mesopotàmia>. La resposta occidental, tan l'any 1962 com el 1990-1991, fou la de les canoneres. Però davant d'aquesta amenaça, per primer cop en la seva història, Israel veia com el padrí nord-americà l'obligava a no respondre. Havien canviat els interessos i les relacions dels EUA a la zona. S'iniciava un període difícil pel futur israelià, ja que en el moment que els Scuds tornaven la consciència del perill i recordaven la població jueva que la pau amb el Món Àrab (tret d'Egipte) no estava firmada, els nord-americans demostraven que el Nou Orde Mundial, en desaparèixer l'enemic global (l'URSS), seria administrat directament des de Washington.

La crispació de la Intifada, el desvetllament de la consciència de la possibilitat d'una nova guerra i les pressions nord-americanes havien de forçar l'acceptació israeliana de la invitació a les converses de Madrid. Però al cantó àrab, i sobretot palestí, que va dur-lo a acceptar la invitació? Recordem tan sols que després de tres anys d'Intifada els palestins havien vist com ni el reconeixement de l'Estat d'Israel, ni l'acatament de les resolucions de l'ONU, ni la moderació no portaven enlloc. La repressió i la colonització als territoris ocupats augmentaven a un ritme que els era inacceptable (mes del 50% del territori ja esta expropiat), alimentat per la immigració de jueus soviètics. Després dels moments d'esperança posada en Saddam Hussein, la guerra havia de tornar els palestins a la impotència. En aquesta situació l'OAP no podia rebutjar la invitació americana per conversar sobre la pau, ja que fora de les converses només quedava el retorn a una lluita armada que se sabia perduda.

Però, són les converses de Madrid una conseqüència directa de la guerra del Golf o s'han d'emmarcar en un context més global? El procés negociador iniciat a Madrid es va intentar presentar com una resposta a les acusacions que es van fer a l'ONU sobre la utilització d'una doble moral en els casos iraquí i israelià. Però aquest argument no és vàlid, ja que no solament hem continuat veient la doble moral en aquest i en d'altres casos, sinó que, a més, des de l'inici es va desvincular l'ONU de la negociació per exigències israelianes. Així, l'interès nord-americà en el procés de pau a l'Orient Mitjà

l'hem de situar en un marc global. Podem afirmar que l'URSS va firmar la seva fi com a superpotència en seguir la política de Xevardnadze d'alineament total amb els EUA durant la crisi del Golf. La consciència nord-americana de ser l'única superpotència, i els canvis en les seves relacions amb els països de la regió, havien de dur els EUA a deixar dactuar per delegació a Israel i a fer-ho directament, ja que la seva presència militar no comportava una amenaça per a l'equilibri bipolar global. I en aquesta nova **Pax Americana** els conflictes regionals deixaven de tenir un efecte de contenció per convertir-se en desestabilitzadors.

L'Orient Mitjà en el nou marc global

<Amèrica ha d'assumir la responsabilitat del seu poder. Nosaltres hem de dirigir el Món. I no el podem dirigir sense les nostres forces armades (...). És la nostra cita amb el destí (...). Hem d'estar preparats per afrontar tot el que pot amenaçar els nostres interessos.> Qui parlava així l'any 1992 no era un nacionalista il·luminat nord-americà, sinó el general Colin Powell a **Foreign Affairs** (hivern 1992-93, vol. 71, núm. 5).

La intervenció nord-americana al Golf tenia i té una funció preventiva basada en un principi inalterable de la geoestratègia: impedir l'aparició de potències regionals independents (o enemics) en zones d'interès estratègic. Aquest principi, que ha estat vàlid al llarg de tota la història, a l'Orient Mitjà s'ha manifestat, per exemple, en la intervenció britànica, a inicis del segle XIX, contra Mohammad Alí i altres pressions sobre Egipte, en el manteniment d'Israel, en el foment de la guerra entre l'Iran i l'Iraq i en la guerra del Golf. Actualment és d'esperar un fort increment de la pressió sobre l'Iran per tal de compensar el debilitament de l'Iraq.

La política dels EUA des de la fi de la Guerra Freda ha estat la de demostrar la seva voluntat d'intervenció. La de Colin Powell no és una veu aïllada, i d'altres ho expressen obertament: <L'Iraq ha deixat de ser el gran poder del Golf Pèrsic. Ha deixat de contribuir seriosament a la política d'equilibri dels EUA davant l'Iran i de malmetre els interessos de Washington en atacar els aliats dels EUA. Aquesta és la raó per la qual l'Administració de Clinton farà bé de mantenir l'ala aèria dels EUA on es troba (costa el mateix que tenir-la a casa) i d'adoptar una política sistemàtica de bombardeig i d'ull per ull. Només reduint l'acció militar nord-americana a una resposta rutinària es pot evitar que Saddam Hussein distregui l'Administració de Clinton d'afers molt més importants. (Luttwak,

16-1-1993). La permanència de l'ala aèria multifuncional nord-americana a l'Àrabia Saudita, recolzada per portacions des del Golf, està assegurada. Sobretot després que els països petrolers del Golf s'adonessin que no podran subsistir com a Estats «independents» sense la protecció directa dels exèrcits occidentals. La xarxa de pactes defensius que estan teixint els EUA amb els països del CCG ho garantirà.

Però, quins són els interessos reals que estan defensant els EUA al Golf? La causa de la intervenció no fou la dependència respecte al petroli de l'Iraq i Kuwait, doncs la mateixa guerra va demostrar que era mínima i fàcilment substituïble. Tampoc fou la por al poder de l'Iraq dins l'OPEP quan hagués sumat la producció de Kuwait a la seva pròpia, ja que tot i ser molt important no arribaria al nivell de l'Àrabia Saudita i, a més, la política de fixació de preus està dominada des del 1985 pel càrtel del sector de la demanda (Agència Internacional de l'Energia) i no per l'OPEP.

Actualment, els EUA estan presents militarment en territoris en els quals hi ha el 40% de les reserves mundials provades de petroli —sense tenir en compte les reserves pròpies en sòl nord-americà— i que controlen el 33% de les exportacions mundials. Avui els Estats Units d'Amèrica són una potència petrolera colossal, en un moment en el qual, precisament, tenen necessitat de tota la influència possible en el mercat internacional, ja que, per primera vegada en la seva història, importen el 52% del petroli que consumeixen. Però aquest poder es manifesta, sobretot, davant la resta del Món desenvolupat, que és qui depèn en un grau més alt del petroli del Golf.

La crisi i la guerra del Golf van suposar una fita en les relacions internacionals. Des del sud es va prendre consciència de la desaparició de l'URSS com a superpotència i que no

Àrees geogràfiques	1988		1989		1990		Taxa de variac. (1990/1989)
	M. de barrils	%	M. de barrils	%	M. de barrils	%	
Països d'econ. de mercat	42.432	73,4	44.113	74,1	45.641	75,5	4,4
OCDE	14.488	25,1	13.811	23,2	13.498	22,3	-4,7
EUA	8.145	14,1	7.692	12,9	7.246	12,0	-5,6
Regne Unit	2.302	4,0	1.888	3,1	1.857	3,1	-0,8
Altres països	4.041	7,0	4.251	7,1	4.395	7,3	3,4
OPEP	19.970	34,6	21.437	36,0	22.765	37,7	6,2
Àrabia Saudita	5.149	8,9	5.116	8,6	6.422	10,6	25,5
Iran	2.233	3,9	2.850	4,8	3.067	5,1	7,6
Iraq	2.800	4,8	2.808	4,7	2.004	3,3	-28,6
Altres països membres	9.788	16,9	10.663	17,9	11.272	18,7	5,7
Resta països d'econ. merc.	7.974	13,8	8.865	14,9	9.378	15,5	5,8
Mèxic	2.560	4,4	2.516	4,2	2.539	4,2	0,9
Altres països	5.414	9,4	6.349	10,7	6.839	11,3	7,7
Països d'economia plan.	15.557	26,9	15.447	25,9	14.775	24,5	-4,4
Total Mundial	57.790	100,0	59.555	100,0	60.416	100,0	1,4
Total mundial (mil. de Tm)	2.846	—	2.941	—	3.008	—	2,3

Font: Anuario El País 1991

més quedava un pol on acudir: els EUA. Un pol que no permetria cap canvi en l'ordre establert. Així, el sud veia que el Nou Ordre Mundial anunciat per Bush seria el vell ordre congelat pel què a les relacions Nord-Sud es referia. Més injust encara, ja que la poca ajuda i inversions que rebia es desviarien en bona part cap a l'Europa de l'Est, més propera al nord. La crisi del Golf també va posar de manifest la debilitat de la Comunitat Europea, més per la seva manca de cohesió que per la manca d'instruments militars, i va ser un cop dur a la política «civil» i «civilitzadora» que els havia donat un prestigi i un paper diplomàtic potent en les relacions internacionals. Això va quedar de manifest amb les pressions d'Israel, que va aconseguir arraconar-los a un paper quasi testimonial en les converses de pau.

Els acords Israel-OAP

Els acords entre Israel i l'OAP signats a Washington el 13 de setembre del 1993 són massa recents per poder dir si

portaran la pau definitiva a l'Orient Mitjà, però ningú no pot negar que, juntament amb la crisi del Golf, també seran una fita fonamental en la història no solament de la zona sinó de tot el Món Àrab. El fet que l'OAP actués independentment dels altres Estats àrabs i signés un acord abans de rebre el seu beneplàcit, molt probablement s'entendrà com l'acta de defunció del panarabisme. Fins i tot després de la guerra del Golf, amb el Món Àrab dividit, Palestina continuava sent el vincle d'unió que cap dirigent àrab s'atrevia a trencar. Només els mateixos palestins podien fer-ho. Però aquest trencament en el nacionalisme àrab pot enfortir l'altra força ideològica creixent: l'Islamisme. Arafat i Rabin han obert una nova època de realisme en les relacions internacionals a l'Orient Mitjà, però ho han fet amb un suport popular molt dèbil, i aquesta debilitat fa que només l'èxit en les negociacions podrà ser garantia de no retorn al xoc irreconciliable entre el nacionalisme sionista i les reivindicacions palestines.

* Especialista en temes àrabs.

Àrees econ. i països	Unitat: Milions de tones																	
	1960			1973			1979			1985			1988			1989		
	Reser.	Produc.	Anys	Reser.	Produc.	Anys	Reser.	Produc.	Anys	Reser.	Produc.	Anys	Reser.	Produc.	Anys	Reser.	Produc.	Anys
Països memb. de l'OPEP	29.905	434	68,91	58.816	1.547,4	38,01	61.704	1.555,9	39,66	64.901	857,3	75,70	103.549	1.023,8	101,13	103.549	1.104,9	93,71
Àrabia Saudita	6.850	82	110,48	19.918	379,9	52,43	23.048	483,1	47,71	23.400	184,7	126,69	34.786	254,2	136,81	34.786	252,6	137,69
Indonèsia	1.300	21	61,90	1.365	66,1	20,65	1.391	77,1	18,04	1.200	64,8	18,52	1.126	66,6	16,91	1.126	69,8	16,12
Iraq	3.700	49	75,51	3.957	99,5	39,77	4.379	171,7	25,50	5.900	70,2	84,05	13.643	128,4	106,25	13.643	138,7	98,36
Iran	4.795	53	90,47	8.868	291,6	30,41	8.049	159,1	50,59	6.500	111,8	58,14	12.667	112,9	112,20	12.667	142,2	89,08
Kuwait	8.495	81	104,88	9.945	152,5	65,21	9.473	130,3	72,70	12.800	54,9	233,15	12.895	75,1	171,70	12.895	89,85	143,52
Libia	275	0	—	4.148	104,8	39,58	3.315	100,7	32,92	2.800	51,4	54,47	3.001	50,6	59,31	3.001	54,8	54,76
Nigèria	20	1	20,00	2.046	101,4	20,18	2.483	113,7	21,84	2.300	74,0	31,08	2.183	67,6	32,29	2.183	79,1	27,80
Veneçuela	2.535	142	17,85	1.869	179,0	10,44	2.456	126,2	19,46	4.001	90,6	44,16	7.924	96,2	82,37	7.924	99,2	79,88
R. països de l'OPEP	1.935	25	77,40	6.700	172,6	38,82	7.110	194,0	36,85	6.000	154,9	38,73	15.324	172,2	88,99	15.324	178,6	85,80
R. països d'econ. de mercat	1.305	54	24,17	5.707	161,9	35,25	5.763	259,1	22,24	11.921	425,3	28,03	12.606	451,3	28,38	12.606	459,7	27,86
Total mundial	41.280	1.052	39,24	86.096	2.836,4	30,35	88.555	3.239,2	27,34	95.442	2.843,1	33,57	136.105	3.051,9	44,60	135.870	3.073,6	44,21

Font: Anuario El País, 1991

DCIDOB 46. **L'Orient Mitjà.**

La creació de l'estat d'Israel i el conflicte Àrabo-Israelià.
Elvira Sánchez

LA CREACIÓ DE L'ESTAT D'ISRAEL I EL CONFLICTE ÀRABO-ISRAELIÀ

Elvira Sánchez*

La creació de l'Estat d'Israel l'any 1948 va convulsionar l'Orient Mitjà, una zona ja inestable degut a l'arbitrària creació d'estats durant les primeres dècades del segle. Així, des del 1948, la història d'aquesta regió ha estat marcada pels conflictes armats entre els països àrabs i Israel, i per l'emergència d'un fenomen (el problema palestí) que encara no s'ha resolt. En aquest article farem una revisió d'aquesta temàtica des dels seus orígens fins al moment actual.

Palestina, els jueus i el Regne Unit

El 1916, en plena Primera Guerra Mundial, es signava l'acord <secret> Sykes-Picot, el nom dels negociadors francès i anglès que el van gestionar. Aquest acord tractava de la divisió post-bèl·lica de l'Orient Mitjà, llavors part de l'extens Imperi otomà, entre França i el Regne Unit; comptava amb l'aprovació inicial de Rússia (l'altre gran aliat d'aquests països durant la guerra) i preveia la creació en territori otomà (amb l'exclusió de l'actual Turquia) de dos Estats àrabs (Síria, sota control francès, i Transjordània, sota el britànic). Quedava per definir l'estatus futur d'una franja de territori costaner coneguda com Palestina, sota control britànic directe.

Paral·lelament a l'acord de partició de la zona en els primers anys del segle, començà un procés iniciat pel mateix Regne Unit i que fa referència a la comunitat jueva i als seus drets històrics sobre el territori de Palestina. El 1917 el govern britànic aprovà la Declaració Balfour, tot expressant la seva simpatia per les aspiracions dels sionistes jueus d'establir a Palestina una llar nacional i comproment-se a facilitar la consecució d'aquest objectiu. S'ha de recordar que el 1897 el Primer Congrés Sionista Internacional, tot inspirant-se en la visió d'un Estat jueu de Theodor Herzl, va proclamar el dret del poble jueu a viure nacionalment el seu propi país. A partir de finals del segle passat, doncs, va començar l'emigració planificada de jueus a Palestina i la compra de terres per establir assentaments en el territori. Entre 1880 i 1914 uns seixanta mil jueus van marxar cap a Palestina procedents de Rússia, Romania i Polònia.

En acabar-se la Primera Guerra Mundial es crearen dues grans zones sota l'administració mandatària de les dues potències europees ja esmentades, França i el Regne Unit. La part més propera a l'actual Turquia va quedar sota el control francès (el Líban i Síria) i la resta sota el britànic (Palestina, Jordània i l'Iraq). La resta de la zona, fins arribar a les aigües del golf Pèrsic, romandria fora del sistema de mandats, encara que sota el domini i la protecció del Regne Unit. A la Conferència de San Remo, el 1920, la zona coneguda com Palestina quedava sota administració britànica com una regió on, segons el compromís adquirit el 1917, es podria construir una llar nacional jueva. El 1921 aquest territori va quedar reduït en passar a mans del rei Abdullah de Transjordània la franja de territori oriental del riu Jordà, de nord a sud entre la mar Morta i el port d'Aqaba. Una altra part del territori va passar a formar part del mandat francès a Síria el 1923 (la part occidental de Quneitra i els alts del Golan).

L'emergència d'Israel

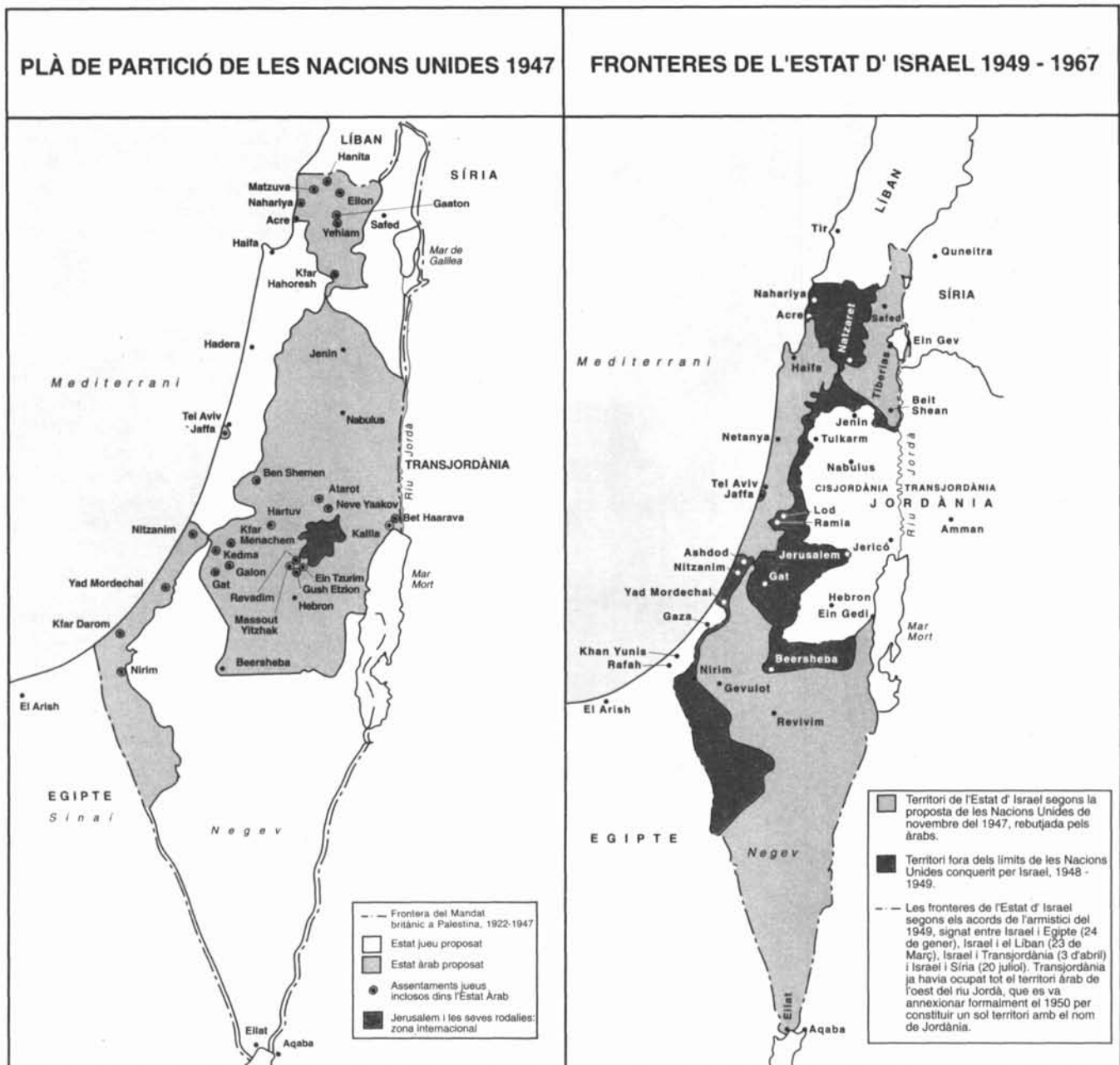
L'Estat d'Israel va sorgir com a conseqüència de la Segona Guerra Mundial. És cert que l'emigració jueva cap a Palestina s'havia incrementat durant els anys vint i trenta, fugint de la repressió política a Europa (entre 1919 i 1939, uns 360.000 jueus marxaren cap a Palestina). Va ser, però, l'impacte polític i psicològic de l'holocaust nazi el que va propiciar l'emergència d'un nou Estat a l'Orient Mitjà. Es calcula que, d'una població total de jueus a Europa el 1941 de prop de 9 milions de persones (8.700.000), gairebé sis milions van

desaparèixer als camps de concentració, especialment territoris europeus orientals ocupats pel Tercer Reich (Romania, Polònia i la part europea de l'URSS, fonamentalment). Davant d'aquesta situació, la comunitat internacional en general, i en particular les potències guanyadores de la guerra, van sentir la necessitat de trobar una sortida al <problema jueu> que compenès l'horror de la guerra.

D'aquesta forma sota l'impuls britànic, francès i estatunidenc, la recent creada Organització de les Nacions Unides va aprovar el 1947 un pla de partició de Palestina en dos Estats. Un d'ells, l'Estat jueu, quedaria constituït a partir de tres àrees geogràfiques: el Negev, al sud; una estreta franja costanera (excloent-hi el port de Jaffa, que seria un enclavament àrab a la costa) i el llac de Tiberiades (mar de Galilea). L'altre, l'Estat àrab, es formaria també a partir de tres zones sense continuïtat geogràfica. Jerusalem, la ciutat sagrada per les tres grans religions monoteistes (l'Islam, el Judaisme i el Cristianisme) esdevindria una zona internacionalitzada sota el control de les Nacions Unides. De fet, l'Assemblea General de l'organització aprovà el 1949 (Resolució 303) la internacionalització de la ciutat com a *corpus separatum* sota un règim especial administrat per l'ONU.

La resposta jueva va ser favorable a aquest pla de partició. Tot coincidint amb la fi del mandat britànic sobre Palestina, el Consell Provisional d'Estat va proclamar, el 14 de maig de 1948, la creació de l'Estat d'Israel.

L'aparició del nou Estat suposà, en primer lloc, un nou element de desestabilització a la regió a causa de les diferències culturals i religioses que separen el món islàmic del jueu. En segon lloc, s'agregà la confrontació entre els palestins (habitants de Palestina) i els jueus, que provocaria primer la fugida massiva de palestins cap a d'altres Estats de la zona (un mínim de 750.000 palestins van fugir d'Israel), i després la reivindicació d'una terra i un

Estat per a la comunitat palestina, especialment a partir de l'aparició de l'OAP (Organització per a l'Alliberament de Palestina) en la dècada dels seixanta. En tercer lloc, Israel es consolidà en una franja de territori considerada molt petita pels dirigents del nou Estat i insuficient per les necessitats de seguretat en un medi hostil. El 1948 és, per tant, l'any que marcaria, des de l'inici mateix del conflicte, la seva expansió a d'altres Estats.

L'inici del conflicte àrabo-israelià

La primera gran crisi entre àrabs i israelians té lloc immediatament després de la proclamació de l'Estat d'Israel i finalitza amb un armistici el 1949 que comportarà modificacions territorials futures: la franja de Gaza passarà a con-

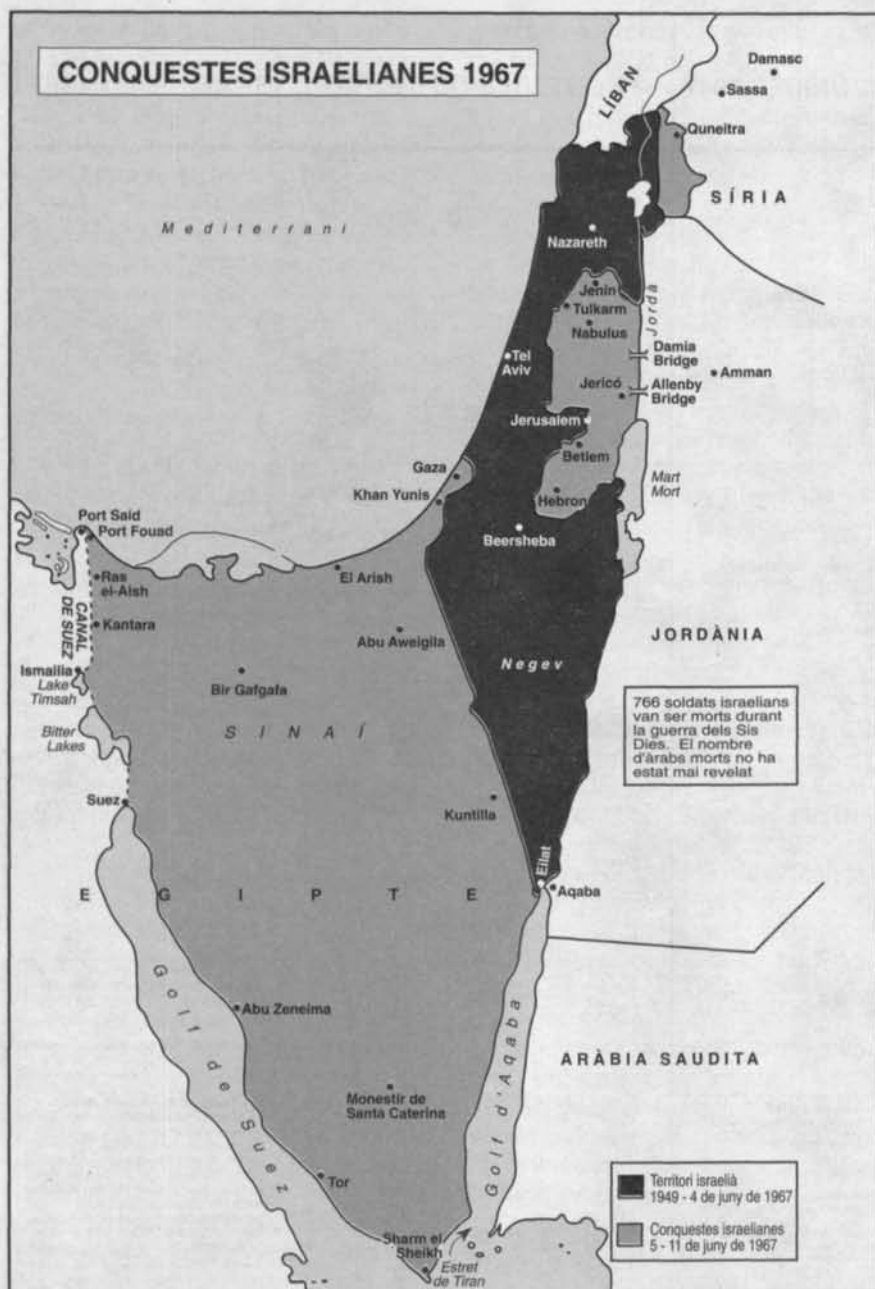
trol egipci i Cisjordània al control progressiu de Jordània. La segona, la crisi de Suez l'any 1956, esclata en decidir Nasser, president egipci i ideòleg del panarabisme, de nacionalitzar el Canal de Suez, fins aquell moment en mans britàniques. La mesura amenaça els interessos econòmics i de navegació de França, el Regne Unit i el propi Israel, els quals llançaren una ofensiva militar contra Egipte. L'oposició a la intervenció per part dels EUA posa fi a la crisi, marcant la desaparició de la presència britànica a la zona, substituïda per la dels Estats Units. Així doncs, a partir d'aquest moment el problema àrabo-israelià quedaria incorporat a la dinàmica de la competitivitat entre les superpotències.

La tercera gran crisi, la guerra del 1967 o guerra dels Sis Dies, va comen-

çar quan Israel, decidit a acabar amb els atacs guerrillers palestins fets des de països veïns contra el seu territori, llança un atac simultani contra Síria, Jordània i Egipte. La gran capacitat militar d'Israel, comparada amb la dels països àrabs del seu voltant, va possibilitar l'ocupació de zones dels seus veïns d'alt interès estratègic (Cisjordània, fins aquell moment ocupada per Jordània; els alts del Golan, que pertanyien a Síria; la península del Sinai i la franja de Gaza, d'Egipte, i la ciutat de Jerusalem).

La pressió internacional, simbolitzada per la resolució 242 del Consell de Seguretat de les Nacions Unides, reclamant la devolució als països àrabs dels territoris ocupats, no va obtenir resultats positius, ja que Israel va optar per una política de consolidació territorial que els països àrabs no estaven dispo-

ORIENT MITJÀ - HISTÒRIA

Font: Martin Gilbert. *The Arab-Israeli Conflict*. Fifth Edition. WP.

sats a permetre. És així com esclatà la guerra d'octubre del 1973, o del Yom Kippur, potser la més coneguda pel seu impacte en l'economia internacional i perquè amenaçà amb internacionalitzar el conflicte atesa la implicació de les dues superpotències (els EUA i la Unió Soviètica) en defensa dels seus aliats, Israel i Egipte respectivament.

Els canvis a partir de la guerra del 1973

Després de la guerra del 1973, la mediació nord-americana aconseguiria un acord entre Egipte i Israel (els acords de Camp David) que seria el primer i únic tractat de pau entre Israel i un país àrab, i que va posar les bases per a la devolució del Sinaí a Egipte, completada durant la dècada dels vuitanta.

Pel que fa a la resta de països, la guerra va deixar el contenciós territorial sense resoldre, a més de posar en evidència dos nous fenòmens: la dimensió regional del conflicte àrabo-israelià i la possessió d'una nova arma per part dels països àrabs: el petroli.

No és casual que aquesta nova arma no hagi estat utilitzada de nou en el conflicte àrabo-israelià, almenys de manera directa. Deixant de banda les implicacions de la dependència energètica pels països occidentals, el petroli es va convertir en un instrument de les polítiques nacionals més que en un arma àrab, degut a les diferències que entrecreuen la regió, als diferents interessos nacionals i a la dinàmica de desintegració regional que marca el període posterior al 1973.

Pel que fa a la dimensió regional del conflicte, la guerra del 1973 no va pro-

duir cap canvi en la percepció de seguretat d'Israel. Ben al contrari, l'accentuació del problema regional (deguda a la presència palestina a molts Estats de la regió, a les continuades activitats militars palestines contra territori israelià i a les reivindicacions territorials de països com Síria) va fer que Israel optés per una política escalonada que trobaria en el Líban el camp de batalla central. No és estranya a aquest canvi l'arribada al poder, per primera vegada des del 1948, de la coalició conservadora del Likud el 1977. Mentre que els laboristes havien entès el problema territorial des d'un prisma estratègic —més territori per tenir pau—, el nou govern de Begin es va mostrar més partidari de la idea d'un Gran Israel, concepció que implicava l'hegemonia israeliana sobre d'altres Estats de la zona i propiciava l'implementació d'una política més agressiva.

D'aquesta manera, la lluita entre àrabs i israelians prosseguiria de forma indirecta al Líban, aprofitant el caos intern provocat per la guerra civil del 1975. Primer mitjançant aliances amb les faccions defensives d'un *statu quo* conservador —alguns sectors maronites—; segon, realitzant operacions militars de càstig contra els palestins assentats al sud del Líban que conduïren a una invasió limitada del país el 1978; i tercer, amb la confrontació directa contra palestins i sirians que va propiciar l'invasió total del Líban el 1982.

Obligat a replegar-se parcialment del Líban el 1985, una vegada demostrada la seva incapacitat militar i política per controlar els esdeveniments al país, Israel, amb un govern de coalició Likud-Laboristes, va haver d'enfrontar-se a un problema de dimensions desconegudes fins aleshores: la revolta interna (*Intifada*) posada en marxa, el desembre del 1987, pels palestins dels territoris ocupats de Gaza i Cisjordània amb la doble intenció de convertir el problema palestí en un repte intern que el govern israelià no podia solventar *manu militari* i de recordar a la comunitat internacional la necessitat de solucionar el problema palestino-israelià si es volien introduir elements d'estabilitat a l'Orient Mitjà.

Aquest ha estat, sens dubte, un element central en la decisió del govern israelià d'obrir negociacions sobre els problemes de la zona. Això sense oblidar la necessitat israeliana de trencar l'aïllament regional un cop que la fi de la Guerra Freda ja no permet que els problemes de l'Orient Mitjà siguin percebuts com a part de l'enfrontament entre les grans potències extraregionals.

* Professora de Relacions Internacionals (UAB)

CRONOLOGIA

1948

14 maig. La Gran Bretanya posa fi al seu mandat sobre Palestina. David Ben Gurion, president del Consell Nacional Jueu, proclama la independència de l'Estat d'Israel.

15 maig. Esclata la primera guerra àrabo-israeliana, que durara fins al mes d'octubre del 1949.

1949

14 desembre. David Ben Gurion anuncia el trasllat de la capital a Jerusalem.

1950

24 abril. Transjordània s'annexiona Cisjordània i crea un sol Estat: el regne de Jordània.

1956

29 octubre. La crisi de Suez provoca l'inici de la segona guerra àrabo-israeliana.

1964

28 maig. Es crea l'Organització per a l'Alliberament de Palestina (OAP) en la primera cimera de la Llga Àrab.

1965

1 gener. Iàsser Arafat crea el Fatah, que esdevindrà la principal força de l'OAP.

13 maig. L'RFA anuncia l'establiment de relacions diplomàtiques amb Israel.

1967

5 juny. Israel inicia la guerra dels Sis Dies contra Egipte, Síria i Jordània, i ocupa el Sinai, la banda de Gaza, Cisjordània i la regió del Golan.

28 juny. El Parlament israelià (Knesset) vota l'annexió de la zona arab de Jerusalem.

22 novembre. El Consell de Seguretat de l'ONU adopta, per unanimitat, la resolució 242, que preveu que Israel abandoni els territoris ocupats a canvi del seu reconeixement per part de tots els Estats de la regió.

1969

4 febrer. Iàsser Arafat és elegit president de l'OAP.

3 novembre. Acords del Caire entre l'OAP i el govern libanès. D'aquesta forma l'OAP rep el permís per a realitzar activitats militars contra Israel des del territori libanès.

1970

17 setembre. L'exèrcit jordà ataca els palestins després de la destrucció de tres avions de línia occidentals a Jordània.

1972

5 setembre. Un grup palestí mata onze israelians, en la seva major part atletes, durant la celebració dels Jocs Olímpics de Munic.

1973

6 octubre. Egipte i Síria inicien la quarta guerra àrabo-israeliana, coneguda com guerra del Yom Kippur.

22 octubre. El Consell de Seguretat de l'ONU adopta la resolució 338, que fa una crida a una aturada de les hostilitats i a iniciar negociacions <per a establir una pau justa i duradora al Pròxim Orient>.

28 novembre. La Llga Àrab reconeix l'OAP com a únic representant del poble palestí.

1 desembre. Mor David Ben Gurion.

1974

22 novembre. L'Assemblea General de l'ONU reconeix el dret dels palestins <a la sobirania i la independència nacional>.

1975

11 novembre. L'Assemblea General de

l'ONU adopta una resolució en la qual afirma que <el sionisme és una forma de racisme i de discriminació racial>.

1977

14 agost. El primer ministre israelià, Menahem Begin, decideix estendre a Gaza i a Cisjordània la legislació israeliana.

19 novembre. El president egipci, Anwar al-Sadat, pronuncia un discurs davant el Parlament israelià a Jerusalem en el qual esmenta els cinc punts sobre els quals es podria fundar una pau justa i duradora.

1978

Marc. Primera invasió israeliana d'una franja de 40 quilòmetres al sud del Líban. El Consell de Seguretat adopta la resolució 425, que demana la retirada d'Israel d'aquesta franja ocupada.

Abril. 30.000 persones es manifesten a Jerusalem a favor de la pau. Durant aquest mes Israel es retira del sud del Líban, mantenint el control d'una franja de 10 quilòmetres d'amplada, deixada en mans de la milícia de Haddad, l'Exèrcit del Sud del Líban.

17 setembre. Després de difícils negociacions a Camp David (EUA), sota els auspicis del president Jimmy Carter, Egipte i Israel es comprometen a signar un acord de pau en tres mesos.

8 desembre. Mor Golda Meir.

1979

26 març. El Tractat de pau entre Egipte i Israel es signat a Washington.

16 setembre. El govern israelià autoritza la compra de terres als territoris ocupats.

1980

25 gener. S'inicia la primera fase de la retirada israeliana del Sinai.

26 febrer. Egipte i Israel intercanvien ambaixadors

13 juny. El Consell Europeu, reunit a Venècia, adopta una resolució en la qual afirma que <el poble palestí ha d'exercir el seu dret a l'autodeterminació>.

30 juliol. El Parlament d'Israel adopta la Llei Fonamental, que proclama: <Jerusalem unificada, capital eterna d'Israel>.

1981

7 juny. Israel llança un atac aeri contra el reactor nuclear iraquí de Tamouz.

6 octubre. El president Sadat és assassinat al Caire durant una desfílada militar.

14 desembre. El Knesset vota l'annexió de la regió del Golan.

1982

25 abril. Israel retorna a Egipte la part del Sinai que encara ocupava.

6 juny. La cinquena guerra àrabo-israeliana s'inicia amb l'operació Pau per a Galilea, en el decurs de la qual l'exèrcit israelià envaeix el Líban. Aquesta acció obliga els combatents de l'OAP a traslladar-se cap al nord. Finalment Iàsser Arafat es veurà obligat a abandonar la seva seu a Beirut.

1983

10 abril. Issam Sartau, conseller polític de Iàsser Arafat, és assassinat a Portugal pel grup palestí dissident d'Abu Nidal.

24 juny. Iàsser Arafat és expulsat de Síria.

1985

3 gener. Queda interromput el pont aeri que havia traslladat a Israel més de 6.000 jueus etiòps.

11 febrer. El rei Hussein de Jordània i Iàsser Arafat signen a Amman un acord que preveu la participació d'una delegació comuna jordano-palestina en eventuais negociacions de pau amb Israel.

9 setembre. El Knesset adopta una llei que prohibeix tot contacte entre ciutadans israelians i els responsables de l'OAP.

1 octubre. L'aviació israeliana destrueix la seu central de l'OAP a Tunis. L'atac provoca la mort de 60 persones.

1986

21 juliol. El primer ministre israelià, Shimon Peres, s'entrevista al Marroc amb Hassan II.

11 setembre. Alexandria acull una cimera entre Israel i Egipte, després de la conclusió d'un acord sobre el litigi fronterer de Taba. Les dues parts accepten la realització d'una conferència internacional sobre el Pròxim Orient.

1987

13 juliol. Per primera vegada en vint anys una delegació soviètica arriba a Israel.

7 desembre. Esclata als territoris ocupats la Intifada, o <revolta de les pedres>.

1988

30 juliol. El rei Hussein de Jordània renuncia a la seva sobirania sobre Cisjordània en favor de l'OAP.

15 novembre. El Consell Nacional Palestí (CNP), que pren el paper de Parlament a l'exili, es reuneix a Alger i reconeix les resolucions 242 i 338 de l'ONU. Iàsser Arafat proclama el neixament de l'Estat de Palestina.

13 desembre. Iàsser Arafat reconeix, a Ginebra, a la tribuna de les Nacions Unides, el dret a l'existència d'Israel, i declara renunciar totalment al terrorisme.

1990

2 agost. Iraq envaeix Kuwait i Iàsser Arafat dona suport a Saddam Hussein.

1991

30 octubre. S'obre a Madrid la Conferència de Pau Àrabo-Israeliana. En ella hi participen palestins, israelians, jordans i sirians, amb la supervisió nord-americana i soviètica.

1992

23 juny. El Partit Laborista, liderat per Yitzhak Rabin, guanya les eleccions legislatives a Israel.

10 setembre. Rabin anuncia que Israel està disposat a negociar una retirada limitada del Golan a canvi d'una <pau total> amb Síria.

15 desembre. 415 palestins, simpatitzants del moviment integrista musulmà HAMAS, són expulsats al sud del Líban després de l'assassinat d'un guàrdia fronterer israelià.

1993

19 gener. La llei que prohibeix els contactes entre Israel i l'OAP és derogada.

29 agost. Shimon Peres, ministre israelià d'Afers Estrangers, anuncia que ha arribat a un acord amb l'OAP sobre un pla d'autonomia dels territoris ocupats.

31 agost. S'obre a Washington l'onzena sessió de discussions bilaterals àrabo-israelianes.

9 setembre. Iàsser Arafat signa a Tunis un acord de reconeixement mutu entre Israel i l'OAP.

10 setembre. Rabin, primer ministre israelià, signa a Jerusalem l'acord de reconeixement entre Israel i l'OAP.

13 setembre. Yitzhak Rabin i Iàsser Arafat participen a Washington, en presència del president nord-americà, Bill Clinton, en la cerimònia de signatura de la declaració de principis sobre l'autonomia dels territoris ocupats.

DCIDOB 46. L'Orient Mitjà.

Cronologia Internacional.

CRONOLOGIA INTERNACIONAL

Juny, 1993

1.- Jorge Serrano és destituït com a president de Guatemala una setmana després del seu cop d'Estat civil. El dia 5 el Parlament nomena M. Ramiro de León com a president de la República.

Una nova onada d'incendis provocats contra residències de ciutadans turcs a Alemanya, entre els dies 29 de maig i 15 de juny, provocarà protestes i actes de solidaritat amb els immigrants a diverses ciutats alemanyes.

1-2.- A últimes hores de la nit del dia 1 és ferit i arrestat Vuk Draskovic, líder del Moviment de Renovació Sèrbia, principal partit opositor al règim de Slobodan Milosevic. La detenció es produeix arran de diverses manifestacions convocades per Draskovic contra els ultranacionalistes.

4.- El Consell de Seguretat de les Nacions Unides adopta la resolució 836 que permet a les forces de l'ONU contestar aquelles agressions que es produeixin contra els sis enclavaments musulmans declarats zones protegides: Sarajevo, Srebrenica, Tuzla, Bihaç, Zepa i Gorazde.

4-5.- El senador Ramón Velázquez és elegit president de Vençuela, substituint en el càrrec Carlos Andrés Pérez, que havia hagut d'abandonar les seves funcions per malversació de fons públics.

5.- Els enfrontaments que es produeixen a Somàlia entre bandes armades i les forces de l'ONU causen la mort de 58 persones, 23 de les quals són cascos blaus. El dia 6, el Consell de Seguretat de l'ONU adopta la resolució 837, en què se sol·licita que s'arresti els responsables de l'atac, atribuït a les faccions del general Mohammad Farah Aidid. El dia 12 i el 17 les forces de les Nacions Unides llancen un atac aeri i terrestre contra les posicions del general Aidid a Mogadiscio. El dia 13 uns somalis moren en una acció dels cascos blaus pakistanesos.

5-6.- Guerrillers del Front Nacional Patriòtic de Libèria, de Charles Taylor, maten 300 civils en un camp de refugiats a 60 quilòmetres de Monròvia.

6.- Anatolijs Gorbunovs, antic dirigent comunista de Letònia, guanya les pri-

meres eleccions legislatives democràtiques que se celebren en aquest país després de 50 anys.

La primera volta de les eleccions municipals italianes ve marcada per la derrota dels socialistes i de la Democràcia Cristiana. A la segona volta, el dia 20, la Lliga Llombarda d'Umberto Bossi guanya a Milà i els excomunistes a Torí i altres grans ciutats del centre.

8.- França avala l'acord sobre els oleaginosos, signat el 19 de novembre del 1992 a Washington entre la CE i els EUA, dins la ronda Uruguai del GATT, tot i que manté el seu refús respecte l'apartat agrícola de l'acord.

9.- El primer ministre de l'Afganistan, Gulbuddin Hekmatyar, cap del partit integrista Hezb-i-Islami, entra a Kabul per primera vegada després de la crisi dels sistemes comunistes. El dia 17 és investit oficialment en el seu càrrec.

10.- Els EUA anuncien a Atenes, en la reunió de ministres d'afers estrangers de l'OTAN, que enviaran 300 soldats a Macedònia per evitar l'extensió del conflicte dels Balcans. Aquests són els primers militars nord-americans enviats a l'ex-Iugoslàvia.

11.- El president iranià, Ali Akbar Haxemi Rafsandjani, és reelegit per un nou mandat de quatre anys amb el 63 per cent dels vots.

14.- Tansu Ciller és nomenat primer ministre de Turquia, càrrec pel qual havia estat elegit el dia 13, com a cap de llista del partit conservador. Substitueix Suleyman Demirel.

Per harmonitzar la legislació europea sobre drets d'autor, la CE adopta a Luxemburg una directiva que garanteix la protecció d'una obra fins a 66 anys després de la mort del seu autor.

16.- A Cambotja, el FUNCINPEC, partit monàrquic, guanya al partit del Poble (PPC), neocomunista i representant del règim de Phnom Penh. El príncep Norodom Sihanouk forma un govern d'unió nacional, aprovat per les faccions khmers, en que els reialistes i els comunistes es reparteixen els ministeris.

19-20.- Els serbis de l'autoproclamada

república sèrbia de Krajina, a Croàcia, es pronuncien en referendums a favor de la seva unificació amb els serbis bosnians.

21-22.- Els problemes generats per la recessió econòmica i l'atur marquen la quaranta-novena cimera de caps d'Estat de la CE, celebrada a Copenhaguen. La taxa mitjana d'atur a la Comunitat ha arribat al 10'2% de la població activa. La declaració final dels 12 aprova el document de Jacques Delors, titulat <A l'alba del segle XXI>, que parla d'una nova organització del mercat laboral i que es pronuncia en favor d'un reforçament de la iniciativa de creixement decidida a la cimera d'Edimburg, el desembre de 1992.

23.- El general Ibrahim Babangida, al poder a Nigèria des del 27 d'agost de 1985, anul·la l'elecció presidencial del dia 12 i rebutja la victòria de Moshood Abiola.

A Algèria, en una onada d'atemptats atribuïts als islamistes, moren intel·lectuals reconeguts al país, com l'escriptor Tahar Djaout, el psiquiatre Mahfoud Boucebci i el sociòleg M'Hamed Boukhobza.

24.- Independentistes kurds realitzen diverses accions als consuls de Turquia a Marsella, Munic i Berna.

25.- Zoran Lilic, tecnòcrata serbi, és elegit president de la Federació Iugoslava, formada per Sèrbia i Montenegro.

27.- L'aliança entre els dos partits majoritaris de l'oposició marroquina, la Unió Socialista de les Forces Populars i l'Istiqlal, guanya les eleccions legislatives. Tot i aquesta victòria queden pendents d'elecció 111 escons del Parlament, que seran designats a través de sufragi indirecte.

28.- El Partit Liberal Democràtic japonès augmenta, contra pronòstic, la seva presència a l'Assemblea Municipal de Tokyo. Totes les enquestes havien pronosticat un considerable descens de la seva representació, davant les denúncies d'immobilisme i de corrupció. A les eleccions apareix amb força el Nou Partit del Japó, creat fa un any, que aconsegueix 20 representants.

30.- Un avió nord-americà dispara con-

tra un ràdar iraquia al nord de Bàssora, dins la zona d'exclusió aèria al sud del paral·lel 32, quatre dies després de l'atac amb 23 missils contra la seu dels serveis secrets de Bagdad. L'atac del dia 26 havia estat justificat pel govern nord-americà com a represàlia per la implicació de les autoritats iraquianes en un complot per assassinar l'ex-president George Bush durant la seva visita a Kuwait, l'abril del 1993.

Juliol, 1993

1.- Els governs britànic i rus decideixen suspendre els seus assaigs nuclears. Els Estats Units prolonguen la seva mcratòria.

2.- Els separatistes abkhazos, recolzats per Rússia i per la Confederació dels Pobles del Caucas del Nord, llancen una ofensiva contra les posicions georgianes a Sukhumi i a Otxamtxir. El dia 6, el cap de l'Estat georgià, Eduard Xevardnadze, decreta la llei marcial. El 28 s'arriba a un acord d'aturada de les hostilitats.

3.- El president d'Haití a l'exili, Jean-Bertrand Aristide, i el general Raoul Cedras, autor del cop d'Estat de setembre del 1991, arriben a Nova York, sota la direcció de l'ONU i de l'Organització d'Estats Americans, a un pacte que preveu el reestabliment de la democràcia i fixa el retorn d'Aristide a Haití el 30 d'octubre.

A Sud-àfrica, partidaris del Congrés Nacional Africà i de l'Inkhata s'enfronten a Katlehong i a Thokoza, ciutats properes a Johannesburg. Es calcula que en 5 dies moren unes 90 persones. D'altra banda, queda fixada la data de les primeres eleccions multirracials pel 27 d'abril de 1994.

7.- L'economista Guntis Ulmanis és elegit president de Letònia.

7-9.- Els caps d'Estat i de Govern dels set principals països industrialitzats, el G7, reunits a Tokyo en la seva trobada anual, arriben a un preacord comercial sobre <l'accés als mercats>, el qual permet la represa de les negociacions del GATT a Ginebra el dia 12.

9.- Vuk Draskovic, cap de l'oposició sèrbia al règim d'Slobodan Milosevic, que havia iniciat una vaga de fam després de ser detingut la nit de l'1 al 2 de juny, és alliberat gràcies a les pressions internacionals. Entre elles destaca la visita a Belgrad de Danielle Miterrand, esposa de François Miterrand.

10.- El ministre de Defensa algerià, ge-

neral Khaled Nezzar, és substituït en el càrrec pel també general Lamine Zéroual. El canvi es produeix en un moment en què els integristes han incrementat les seves accions, ferint 15 civils en diversos atemptats.

12.- La Conferència Constitucional russa ratifica el projecte de Llei Fonamental que reemplaça la Constitució.

Les forces de l'ONU a Somàlia llancen un atac contra els partidaris del general Mohamed Farah Aïdid, provocant la mort de gairebé 70 persones.

El general francès Philippe Morillon deixa Sarajevo i és reemplaçat com a cap dels cascos blaus a Bòsnia pel general belga Francis Briquemont.

13.- Rebels tadjiks refugiats a l'Afganistan llancen atacs que provoquen la mort de 25 guàrdies fronterers russos i de 200 persones més.

14.- El president nord-americà, Bill Clinton, abandona definitivament el programad'Iniciativa de Defensa Estratègica, conegut com <Guerra de les Galàxies>, engegat el març de 1983 per l'aleshores president Ronald Reagan.

El Parlament belga adopta els Acords de Saint Michel, que transformen la Bèlgica unitària en un Estat federal.

16.- La cimera de països iberoamericans, en la qual participen 21 caps d'Estat i de Govern, es clou amb la demanda unànime que s'aixequi l'embarcament al qual esta sotmesa Cuba des de fa 30 anys.

Serbis i croats acorden la reobertura del pont de Maslenica, que permet la circulació entre el nord i el sud de Croàcia.

17.- El president serbi, Slobodan Milosevic, i el seu homòleg croat, Franjo Tudjman, es pronuncien a Ginebra, en presència dels mitjancers David Owen i Thorvald Stoltenberg, en favor de la creació d'una confederació de tres repúbliques a Bòsnia.

16-17.- A Estònia, el referèndum sobre l'autonomia organitzat a Narva i Sillamae, ciutats de majoria russòfona, dona la victòria als partidaris de l'autonomia.

18.- El Partit Liberal-Demòcrata (PLD) del Japó, al poder des del 1955, perd la majoria absoluta en aconseguir 223 dels 511 diputats possibles en les eleccions convocades arran d'una moció de censura, el 18 de juny. Els resultats anuncien una recomposició política i obren pas a la formació d'un govern de coalició. Com a conseqüència de la

derrota, el primer ministre Kiichi Miyazawa presenta la seva dimissió el dia 22.

20.- Gabriele Cagliari, antic responsable de la Societat d'Hidrocarburs de l'Estat italià, se suïcida a la seva cel·la de Milà, després d'haver-hi estat emprisonat 133 dies. La seva detenció formava part de la campanya Mans Netes encetada per la justícia italiana per castigar casos de corrupció. D'altra banda, Raul Gardini, antic president de Ferruzzi-Montedison, se suïcida el dia 23, quan estava a punt de ser detingut.

21.- Un estudi de l'OCDE sobre perspectives de treball anuncia un considerable increment de l'atur. El nombre d'aturats passara de 32'5 milions, que hi havia l'any 1992, a 36 milions l'any 1994.

El Parlament egipci designa el cap de l'Estat, Hosni Mubàrak, com a únic candidat a la seva pròpia successió.

23.- John Major aconsegueix l'aprovació del Tractat de Maastricht per la Cambra dels Comuns, guanyant sobre l'oposició dels anomenats <Euroescèptics>. El dia 20 la Cambra dels Lords ja havia aprovat el Tractat.

Les tropes armènies continuen la seva ofensiva a l'Alt Karabakh i prenen la vila d'Agdam a les forces àzeris.

23-24.- El Banc Central decideix retirar de la circulació els rubles emesos abans del 1993. La mesura provoca grans queixes de la població i aprofundeix la crisi política.

25.- Libèria posa fi als tres anys i mig de guerra civil gràcies a l'acord de Cotonou, aconseguit a Ginebra entre els diferents grups en conflicte sota l'observació de l'ONU.

Israel inicia una ofensiva aèria contra les ciutats xiïtes del sud del Líban i a l'oest de Beqaa, atacant les posicions del grup pro-iranià Hezbol·lah. Aquesta ofensiva militar, que és la més sagnant des del 1982, es produeix com a represàlia per la mort de set soldats israelians i provoca que s'iniciï un èxode massiu de població cap a Beirut.

26.- Fidel Castro anuncia una obertura econòmica durant el discurs de celebració del quarantè aniversari de la revolució que el va portar al poder. S'autoritza que els cubans posseeixin divises convertibles.

27.- Cinc persones moren i 20 són ferides a Itàlia com a resultat dels tres

atemptats terroristes, un a Milà i dos a Roma, reivindicats pel grup Falange Armada. La basílica de Sant Giovanni de Lafran de Roma en resulta molt malmesa.

Per primera vegada en tres mesos els dirigents de les tres comunitats de Bòsnia i Hercegovina es troben per discutir sobre el pla de divisió del seu Estat. Ho fan el primer dia en què es reprèn la conferència de pau a Ginebra, interrompuda el dia 23 a causa de la continuació dels atacs serbis a Sarajevo.

29.- John Demjanjuk, que havia estat acusat de crim contra la humanitat i contra el poble jueu per la seva presumpta participació en l'holocaust a Treblinka, és posat en llibertat per la Cort Suprema d'Israel, que no troba proves segures de la seva implicació en els crims nazis.

Agost, 1993.

1.- Trenta-cinc persones són assassinades per grups zulús a la ciutat sud-africana de Tembisa. Aquest fet fa augmentar els enfrontaments a la zona.

2.- Les inundacions que afecten nou Estats dels EUA, entre els quals destaquen els de Dakota del Nord i Illinois, provoquen la <cremada del segle. del riu Mississipi. Les riuades causen la mort d'unes quaranta persones i pèrdues materials valorades en 10.000 milions de dòlars.

2.- El Regne Unit ratifica definitivament el Tractat de Maastricht, després de quinze mesos de batalla parlamentària.

4.- La massacre a Chokoyam, a l'est del Txad, en la qual moren un centenar de persones, marca l'inici d'enfrontaments entre opositors al govern i les forces de l'ordre. El dia 8, després de la sagnant repressió d'una manifestació, que acaba amb la mort de 41 persones, es decreta el toc de queda a N'Djamena.

5.- La ràdio israeliana revela que Yossi Sarid, ministre israelià del Medi Ambient, s'ha reunit al Caire amb Nabil Chaath, col.laborador de Iàsser Arafat.

6.- El Parlament del Japó elegeix Morihiro Hosokawa com a primer ministre del país. L'elecció suposa la fi de 38 anys de poder del Partit Liberal-Demòcrata (PLD). El govern de coalició, que és investit el dia 9, està dominat pel Partit de la Renaixença, escissió del PLD.

9.- Albert II succeeix en el tron belga el seu germà, el rei Balduí, mort el dia 31 de juliol.

9-16.- El papa Joan Pau II viatge els dies 9 i 10 a Jamaica, l'11 a Mèxic i el 12 s'entrevista amb el president nord-americà, Bill Clinton, a Denver.

14.- Armènia accentua la seva ofensiva sobre el sud d'Azerbaidjan i arriba fins a Fizoli i Djebrail.

18.- L'Alta Cort de Seguretat d'Egipte absol els islamistes acusats d'assassinar, l'octubre del 1990, el president del Parlament d'aquest país, Rifaat Mahgoub.

D'altra banda, al Caire es produeix un atemptat contra el ministre de l'Interior, el general Hassan Al Alfi. En l'explosió moren cinc persones i és reivindicada per l'organització integrista Tala'eh al-Fath (Avantguarda de la Conquesta).

20.- Nabil Chaath, conseller polític de Iàsser Arafat, afirma al Caire que existeix un diàleg oficial entre Israel i l'OAP.

21.- Redha Malek, membre de l'Alt Comitè d'Estat d'Algèria, és nomenat primer ministre d'aquest país després de la destitució de Belaïd Abdesslam. El mateix dia és assassinat Kasdi Merbah, antic primer ministre sota la presidència de Chadli Bendjedid i ex-responsable de la seguretat militar. Dintre de l'enduriment de la repressió contra els islamistes, el dia 31 són executats set dels condemnats a mort pels fets de l'aeroport d'Alger.

24.- La resolució 858, adoptada pel Consell de Seguretat de l'ONU, crea una missió d'observació de les Nacions Unides a Geòrgia (MONUG), la primera dins una república de l'antiga URSS. El dia 20, després de la dimissió del govern dirigit per Tenguis Sigua, Otar Patsatsia és designat nou primer ministre, posant fi a les funcions que el cap de l'Estat, Eduard Xevardnadze, havia assumit provisionalment després del dia 6.

25.- El general Gnassingbé Eyadéma, al poder a Togo des del 1967, és reeligit president del país. L'oposició, però, boicoteja l'escrutini electoral.

La justícia nord-americana inculpa el xeic Omar Abdel Rahman, cap d'un corrent integrista musulmà, de ser responsable de l'atemptat del 26 de febrer contra el World Trade Center de Nova York.

Les sancions econòmiques preses pels EUA contra la Xina, acusada d'haver lliurat components de míssils balís-

tics al Pakistan l'any 1992, provoquen la crisi sino-americana més greu dels darrers vint anys.

26.- Shimon Peres, ministre israelià d'Afers Exteriors es reuneix a Oslo amb un representant de l'OAP per negociar una declaració de principis. Peres anuncia que Israel està disposat a retirar el seu exercit de Gaza i de Jericó.

Ibrahim Badamasi Babangida deixa la presidència de la Federació Nigeriana després de vuit anys al poder. Es nomena un govern d'unió nacional dirigit per l'industrial Ernest Adegunle Ola-deinde.

Boris Ieltsin viatja a Polònia, a la república Txeca i a Eslovàquia. Coincidint amb el vint-i-cinquè aniversari de la Primavera de Praga, el president rus condemna la intervenció militar soviètica del 1968 i conclou un nou tractat d'amistat amb els dos països de l'antiga Txecoslovàquia. Ieltsin declara que no és contrari que Polònia s'adhereixi a l'OTAN.

30.- Shimon Peres admet per primera vegada que Israel podria reconèixer l'OAP si aquesta retira de la seva Carta els apartats que fan referència a l'exterminació de l'Estat jueu. La <declaració de principis sobre autonomia> preveu l'establiment d'un règim autònom als territoris ocupats, en aplicació de les resolucions 242 i 338 del Consell de Seguretat. El període transitori de cinc anys s'iniciarà amb la retirada de tropes jueves de Gaza i de la zona de Jericó, en un màxim de quatre mesos després de la signatura de l'acord. En transferir els poders de les zones autònomes, Israel mantindrà la responsabilitat de la defensa, mentre que els palestins tindran poder en temes d'educació, cultura, sanitat, afers socials, impostos i turisme. Els acords són rebutjats per l'extrema dreta israeliana, pel grup de resistència islàmica Hamas i pel cap del Front Popular d'Alliberament de Palestina (FPAP), Ahmad Jibril.

31.- Com a resultat d'un acord entre el president rus, Boris Ieltsin, i el lituà, Algirdas Brazauskas, les tropes comunistes deixen definitivament Lituània, país on es trobaven des del 1939.

31.- El Congrés de Veneçuela vota la destitució del president, Carlos Andrés Pérez, suspès de les seves funcions des del 21 de maig després de la seva inculpció per la Cort Suprema en un afer de malversació de fons públics.

DCIDOB 46. L'Orient Mitjà.

Relacions entre Israel i els països que l'envolten.

RELACIONS ENTRE ISRAEL I ELS PAÏSOS QUE L'ENVOLTEN

EGIPTE

El cas d'Egipte, i de les seves relacions amb Israel, ens demostra que els països s'adapten, si volen sobreviure, al seu entorn i adopten, al llarg del temps, posicions pragmàtiques deixant de banda la defensa de principis idealistes i somnis del passat gloriós que podrien servir, estratègicament, per movilitzar aliats i població.

Després d'establir les línies d'armistici el 1949, que permetrien el control egipci sobre la franja de Gaza, territori que inicialment havia estat adjudicat a l'Estat àrab proposat pel pla de partició de les Nacions Unides del 1947, van prosseguir els atacs palestins contra territori israelià amb suport egipci. No obstant, el problema bilateral de fons entre Egipte i Israel no es genera fins al 1956. Aquell any, el president egipci, Nasser, va nacionalitzar el Canal de Suez com a mesura de pressió contra els interessos britànics a l'àrea i va iniciar un bloqueig dels estrets de Tiran com a resposta a les incursions de càstig realitzades per Israel contra els pobles palestins de Gaza i els camps de refugiats a la península del Sinaí. Aquesta mesura va ser entesa per Israel com un acte de guerra i, amb l'ajut de França i del Regne Unit, va envair la península del Sinaí.

Israel es va retirar de la península egípcia el 1957. Deu anys després, el 1967, Israel tornaria a ocupar Gaza i el Sinaí com a resultat de la guerra dels Sis Dies. Es a partir d'aquest moment quan, tot coincidint amb la mort de Nasser, Egipte va optar per modificar la seva política respecte d'Israel.

En efecte, el gir copernicà que representà la nova política de Sadat, als anys setanta, respecte del seu predecessor, el panarabista Nasser, és un triomf d'una línia més pragmàtica en política exterior. Egipte va anar a la guerra del 1973 per trobar una sortida política al problema dels seus territoris ocupats. Un cop acabada la guerra, i enfrontant-se a una difícil situació interna econòmica i social, no va dubtar, per prosseguir amb aquest objectiu, de sacrificar les seves relacions de privilegi amb la Unió Soviètica, ni la seva causa comu-

na amb la resta de països àrabs, particularment Síria, aliant-se amb la potència que podia facilitar-liaquesta política: els Estats Units d'Amèrica.

D'aquesta manera, entre 1973 i 1979, Egipte i Israel, amb la mediació dels EUA, van desenvolupar un procés que finalitzaria amb la signatura de l'únic tractat de pau entre un país àrab i Israel. Per aconseguir sortir-se'n de l'impasse produït per la guerra, i tenint en compte que Egipte havia anat a la guerra en coalició amb Síria, va fer pressió sobre els Estats Units per aconseguir un doble acord de separació de forces: el primer entre Egipte i Israel a l'àrea del Sinaí; el segon, entre Síria i Israel als turons del Golan. Sadat, prou conscient de la necessitat política israeliana d'arribar a un acord amb Egipte, va utilitzar la idea d'un acord siriano-israelià amb la intenció de donar un premi polític al seu company a la guerra, Síria, i poder així desmarcar-se en el futur de la política del govern sirí. De fet, relegant les peticions sirianes, Egipte va permetre l'oblit dels aspectes més difícils de la guerra del 1973 i del problema palestí en favor de l'estabilitat interna.

Una cop superat l'entrebanc sirí, Egipte va poder prosseguir amb les negociacions bilaterals amb Israel, que conclourien amb els acords de Camp David del 1978 i amb el tractat de pau amb Israel del 1979, que preveïen la devolució total del Sinaí a Egipte el 1982.

Cal recordar que els acords de Camp David es van signar acceptant les dues parts el marc polític establert per les resolucions 232 i 338 del Consell de Seguretat de (es Nacions Unides i el compromís de negociar en el futur un règim d'autonomia per a Cisjordània i Gaza entre tots dos països, juntament amb Jordània i els representants del poble palestí.

El preu pagat per aconseguir la pau amb Israel va ser molt alt, tant pel que fa al país com als seus líders. El país, centre del panarabisme i principal impulsor de la Lliga Àrab, es va veure marginat de l'organització el 1979 i alienat del món àrab durant més d'una dècada. El seu principal exponent, Sadat,

primer dirigent àrab en visitar Jerusalem el 1977, fou assassinat.

No obstant, el temps sembla haver donat la raó als polítics egipcis. Els canvis en la distribució de forces a l'Orient Mitjà al final de la dècada dels vuitanta, accentuats després de la guerra del Golf del 1991, han tornat a col·locar Egipte com un dels països claus en el procés de sortida pacífica al conflicte àrabo-israelià. L'interès d'Egipte en el procés de negociacions que es va obrir a Madrid el 1991 no és fruit de les demandes territorials, com sí ho és en el cas dels seus veïns, sinó efecte de la interrelació d'interessos dels Estats conservadors de l'àrea i de les grans potències alienes a la zona, especialment els Estats Units, que van veure en la promoció de la «opció egípcia» el contrapès ideal a propostes més radicals, com la siriana. De fet, aquest nou protagonisme egipci evoca un passat de recerca d'hegemonia a la regió de l'Orient Mitjà, encara que es vesteixi de manteniment del compromís adquirit a Camp David.

SÍRIA

Tal i com havia passat en el cas d'Egipte, el problema territorial entre Síria i Israel té un dels seus orígens en els atacs que, des de territori sirí, feien les milícies palestines contra Israel i que van intensificar-se durant els anys seixanta. L'altre motiu de tensió és, ineludiblement, l'accés o el control de tota la conca superior del riu Jordà i el fet que el territori sirí més proper a Israel sigui un grup de turons molt valuosos des del punt de vista estratègic i militar. No és estrany que aquests turons hagin estat vistos per Israel com l'objectiu prioritari per aconseguir una certa seguretat des del punt de vista militar.

El conflicte territorial que esclata en la guerra del 1967, amb l'ocupació militar per Israel dels alts del Golan, és la causa principal de la participació siriana en la guerra del 1973. De fet, malgrat la derrota militar de la coalició àrab, el front del Golan va ser l'únic en el qual un país àrab, Síria en aquest

cas, va aconseguir una certa «reconquesta» territorial.

Una cop signat l'acord de separació de forces al Golan el 1974, entre Síria i Israel, la política siriana va mantenir una postura de força i de no negociació amb Israel, a menys que els israelians acceptessin el retorn al *statu quo* ante territorial del 1967. En altres paraules, el retorn de tots els territoris ocupats «incloent-hi Cisjordània i Gaza» com a garantia de l'establiment de negociacions amb Israel conduents a un tractat de pau amb aquell país.

Aquesta actitud es va radicalitzar després de la signatura del segon acord de separació de forces entre Israel i Egipte el 1975. En aquell moment, Assad, el líder siria, estava disposat a acceptar una negociació amb Israel basada en el principi de pau per territori emanat de les resolucions 232 i 338 del Consell de Seguretat de les Nacions Unides. A partir del 1975, però, Síria es va constituir en el principal obstacle per a una solució bilateral a l'estil de la de Camp David del conflicte àrabo-palestí israelià, i va centrar els seus esforços en la consecució de la paritat militar amb Israel, com a garantia del «no atac» israelià, i en la utilització d'altres actors per mantenir la seva política d'acarnissament amb Israel.

El territori triat per Síria per mantenir aquesta política va ser el Líban. No obstant, els interessos en aquest país no es poden reduir a la relació Israel-Síria. De fet, l'interès siria al Líban està relacionat amb la idea de la Gran Síria (que inclou en la seva formulació política els territoris del Líban i de les actuals Síria, Jordània i Palestina) i a la permanència d'un cert consens nacional en el sentit que la seva missió com a Estat (política pansiriana de recerca d'hegemonia regional, revestida en ocasions de panarabisme) transcendeix les fronteres, dins les quals tan sols és un Estat amputat.

Aquests dos factors (manteniment d'un front obert contra Israel i la lluita per l'hegemonia regional, que implicava el control sobre el Líban) van impulsar la intervenció política i militar siriana en els assumptes libanesos, des de l'esclat de la guerra civil el 1975 fins avui dia.

Evidentment, el fenomen va tenir i té implicacions importants per a la relació entre Israel i Síria. Primer, encara que respectant l'estatus territorial al Golan, ambdós països van prosseguir durant la dècada dels vuitanta la seva lluita en territori libanès, bé directament, com en la guerra del 1982, bé de manera indirecta, donant suport, ara una ara l'altra, a les parts en conflicte.

Segon, el control siria *de facto* sobre la política libanesa, i l'acceptació àrab i internacional d'aquesta tutela després de la guerra del Golf del 1991, fan inviable una negociació bilateral entre el Líban i Israel a menys que consti el beneplàcit siria i l'acceptació israeliana del «mes gran» interès siria sobre el Líban.

Tercer, que l'única sortida al problema bilateral entre el Líban i Israel és un acord previ entre Síria i Israel respecte dels alts del Golan. Atès que ambdós països ambicionen el control sobre aquestes muntanyes, no resulta realista pensar en una devolució del territori del Golan a mans sirianes sense condicions. Els obstacles jurídics (l'annexió del Golan per part d'Israel el 1981) són reversibles, però políticament i militarment el problema del Golan romanirà a menys que Israel i Síria puguin arribar, com a mínim, a un acord de desmilitarització de la zona.

LÍBAN

El Líban, des de fa molts anys, s'ha convertit en el laberint de l'Orient Mitjà. Tots els actors hi han entrat, molts s'hi han perdut i pocs han fet res per trobar una sortida beneficiosa per al país. En poques ocasions el Líban ha tingut una veu pròpia i fins i tot ara, en les converses de pau iniciades a Madrid, no es pot creure en un compromís libanès que no sigui aprovat per Damasc.

Al Líban, igual que a Jordània, xoquen les aspiracions de Síria i d'Israel d'engrandir les seves àrees d'influència. La independència libanesa sempre ha estat discutida des de Damasc, i el sud del país ja entrava dins el disseny del Gran Israel dels primers sionistes.

La història no ha acompanyat la curta vida de l'Estat libanès. Tot i que només ha participat en una sola guerra àrabo-israeliana, la del 1948, es pot dir que ha estat un escenari per a les lluites de tots els actors de dins i de fora de la zona. L'especial confluència de comunitats i religions, i l'equilibri inestable del seu sistema polític, n'han fet un lloc ideal per a les manipulacions.

Després de quinze anys de guerra civil, amb els acords de Taifa de l'any 1989, s'entrava en un període de calma dominada per Síria. Tan sols s'hi va oposar el general Aun, recolzat per França i l'Iraq, fins que, com a conseqüència de la crisi del Golf i de l'alineament pro-aliat de Síria, Hafiz al-Assad va rebre el vist-i-plau occiden-

tal per atacar-lo. Mig any més tard, el maig del 1991, el Líban i Síria signaven un tractat de «fraternitat, cooperació i coordinació» que oficialitzava la presència militar siriana en el territori libanès.

La derrota del general Aun i l'acceptació de la *Pau Siriana* permetia iniciar un procés d'estabilització i de reconstrucció del país. Una de les mesures més importants fou el desarmament de les milícies que molts dels grups polítics i comunitats havien creat. No obstant, hi hagueren excepcions. La més coneguda és la del Hezbollah (Partit de Déu, integrat pels xiïtes libanesos), que continua sent operatiu al sud del Líban, des d'on dirigeix atacs a l'exèrcit israelià i al seu aliat, l'exèrcit del sud del Líban, que es manté en la zona ocupada.

L'intent de normalització de la societat libanesa ha estat sotmès permanentment a l'amenaça d'una nova invasió i a les contínues incursions i bombardeigs israelians. L'any 1978 Israel va envair el Líban ocupant una ampla franja del sud. El 1980 les Forces Interines de les Nacions Unides al Líban (FINUL) s'instal·len, fent de tampó, entre la zona ocupada i la resta del país. Però dos anys més tard l'exèrcit israelià tornarà a envair-lo, arribant fins a Beirut d'on expulsarà l'OAP. El 1983 es tornarà a replegar cap al sud. És difícil saber si aquestes operacions d'Israel, i els constants atacs a què sotmet el Líban, tenen un resultat polític positiu per a l'Estat jueu, ja que a nivell internacional han estat un dels factors de descrèdit més importants, sobretot després de les matances de Sabra i Xatila. Però el que sí es pot afirmar és que han estat i encara són un dels elements que impedeixen la pacificació i la normalització de la vida libanesa.

La principal reivindicació del govern libanès a les negociacions de pau és la retirada incondicional de la «zona de seguretat» ocupada per l'exèrcit israelià l'any 1978. En total es tracta de prop de 1.100 Km² a la frontera entre els dos països i al sud del riu Litani. L'objectiu declarat d'aquesta ocupació és el de crear una barrera que impedeixi les incursions guerrilleres a l'interior d'Israel, primer de l'OAP i ara d'Hezbollah. Però les aspiracions sionistes sobre aquesta zona són anteriors al problema guerriller, i l'altre objectiu no declarat de l'ocupació hi té molt a veure: es tracta del control sobre les aigües dels rius Litani, Wazzani i Hasbani, aquests dos últims afluents del Jordà.

La posició del Líban és delicada. Situat entre dos dels països que es disputen el paper d'actor decisiu de

L'Orient Mitjà, és massa dèbil i inestable com per poder imposar una actuació independent. En l'actualitat es pot dir que la política libanesa és una funció dependent de les necessitats sirianes. Hezbol-lah, recolzat per l'Iran, no ha estat desarmat per tal de mantenir les bones relacions entre Teheran i Damasc. L'amistat amb l'Àrabia Saudita es veu reflectida en el cap de govern libanès, el sunnita Rafiq Hariri, l'home de negocis proper a la família dels Saud que ha de fer el miracle de la reconstrucció del Líban, però que ja s'enfronta al malestar social provocat per la forta crisi econòmica i l'especulació. La desaparició de l'URSS com a superpotència i la presència militar dels EUA al golf Pèrsic, juntament amb el paper d'aliat dels occidentals durant la crisi del Golf, han suposat la llum verda per a la Pax Siriana. Els problemes de Hafiz al-Assad amb Arafat s'han manifestat en el desarmament de l'OAP, al mateix temps que es dona suport als grups contraris a la direcció palestina.

Són molts els exemples que ens mostren un Líban controlat des de Damasc, però sembla que, des de la derrota d'Aun, la classe política libanesa s'avé a la presència siriana si això significa la pau. No passa el mateix amb l'ocupació de l'altra potència, Israel, que es nega a retirar-sedel sud del Líban escudant-se en la presència de les tropes sirianes. Així podem veure, altre cop, com no hi ha problemes independents a l'Orient Mitjà. Serà difícil arribar a un acord bilateral entre el Líban i Israel sense haver negociat abans moltes altres qüestions, des de l'administració dels recursos naturals fins la seguretat i la pau a la regió.

JORDÀNIA

La notícia sobre les converses entre palestins i israelians a Oslo, que havien de portar a l'acord «Gaza i Jericó, primer», no fou ben rebuda a Amman en un primer moment. L'OAP no havia consultat els seus socis àrabs en les negociacions obertes a Madrid, provocant així el seu enuig. No obstant, el règim jordà, després d'aquest rebuig inicial, a l'actuació de l'OAP més que al fons de l'acord, només podia reaccionar favorablement. Jordània, per necessitats de veïnatge i per opció del rei Hussein, ha estat un dels països àrabs que més contactes ha mantingut amb Israel, i també és un dels més necessitats d'un acord de pau definitiu. L'estabilitat del règim, en el lent pro-

cess de democratització i de successió del rei pel príncep hereu Hassan, s'ha vist amenaçada en més d'una ocasió. La població palestina, majoritària al país, la crisi econòmica i la força dels Germans Musulmans fan la transició perillosa, i el rei és conscient que la pau permetria a la monarquia d'afrontar-la amb garanties.

L'evolució del contenciós entre Jordània i Israel fa pensar que la negociació entre les dues parts hauria de ser fàcil en l'actualitat. La primera guerra àrabo-israeliana, l'any 1948, fou una primera mostra de la divisió entre els governants àrabs i de la diversitat d'intencions respecte a Palestina. Des de l'òptica de la monarquia haiximita es tractava d'annexionar a Transjordània l'Estat palestí previst pel pla de partició de l'ONU, amb l'esperança d'arribar a formar una federació jordana juntament amb l'Estat jueu. El resultat de la guerra va portar a la partició del territori palestí entre Israel, Egipte i Transjordània, que es va annexionar oficialment la Cisjordània l'any 1950.

La guerra dels Sis Dies, l'any 1967, havia de suposar la pèrdua de Cisjordània en mans de l'exèrcit israelià i una nova onada de refugiats. En els anys següents les relacions entre el règim haiximita i les organitzacions palestines de resistència es van enverinar, fins arribar al Setembre Negre de 1970, quan l'exèrcit jordà les va expulsar del seu territori. Posteriorment, les relacions continuarien sent difícils, fins que l'any 1988 Jordània anunciava la ruptura dels lligams legals i administratius entre les dues ribes del Jordà. Això implicava que es tornava a les fronteres del que havia estat l'Emirat de Transjordània.

Aquesta renúncia a Cisjordània fa que les reivindicacions territorials concretes hagin quedat reduïdes a una expressió mínima. D'una banda hi ha la reclamació sobre la zona d'Al-Baquira i Naharayim, ocupada el 1949, de poca extensió però estratègicament situada en la confluència dels rius Jordà i Yarmuk, i que asseguruen el control sobre les aigües que alimenten la central hidroelèctrica israeliana de Naharayim, també en territori jordà. L'altra zona reclamada, la vall d'Uadi Araba, ocupada el 1967, es troba al sud del mar Mort i era rica en sals i fosfats, però en l'actualitat s'està esgotant.

Veïem, doncs, que les negociacions entre Israel i Jordània no se centraran tant en la delimitació de les fronteres com en la cooperació per resoldre d'altres temes oberts. En el marc de les negociacions es reuneixen la part

israeliana i la part jordana de la delegació palestino-jordana i, fins al moment, només ha transcendit l'acord d'establir una agenda per negociar sobre les aigües del Jordà. No obstant, sembla evident que per tocar qualsevol dels punts pendents serà necessària una negociació a tres parts amb els delegats palestins. Decisions com la futura nacionalitat dels refugiats i desplaçats palestins a Jordània, o la forma política de la naixent entitat palestina, només es podran prendre amb l'assentiment de totes les parts implicades.

La implicació inevitable de Jordània en les converses entre palestins i israelians, i el paper que ha de jugar en l'estructuració d'un possible Estat palestí, fa que unes negociacions que haurien de ser fàcils, si només hi haguessin pendents els contenciosos bilaterals, es converteixin en un dels eixos centrals del futur de l'Orient Mitjà. Jordània serà l'element central en la definició de les zones d'influència de Síria i d'Israel.

Entre els molts projectes discutits sobre el futur d'Israel, Palestina i Jordània, la fórmula Benelux sembla que no disgustaria a cap de les tres parts. Una confederació tripartita que agruparia els territoris que ja ambicionava el rei haiximita Abdallah, però que ara estaria dominada per Israel. Els avantatges per la part jueva semblen evidents, ja que la frontera de seguretat d'Israel s'estendria fins a l'Iraq, conformant-se una entitat molt semblant al Gran Israel desitjat per la dreta sionista. Pels palestins i els jordans, presos entre els dos focs de les ambicions israelianes i sirianes, l'elecció no és fàcil. Últimament, declaracions del príncep hereu Hassan de Jordània i d'algun dirigent palestí favorables a la fórmula Benelux, sense especificar-ne la forma concreta, fan pensar que en les negociacions amb Israel un acord d'aquest tipus facilitaria la pau final.

L'Acord «Gaza i Jericó, primer» es podria interpretar com un primer pas en aquesta direcció, cosa que ajudaria a entendre l'oposició de Síria. Hafiz al-Assad, sense unes contrapartides suficients, no pot acceptar un acord que l'obliga a renunciar a les seves aspiracions sobre la Gran Síria com a zona d'influència. Així, una vegada més, comprovem que a l'Orient Mitjà tots els conflictes estan lligats, i que fins i tot les qüestions bilaterals s'han de tractar en el marc global, i això és més cert en el cas de Jordània que, tot i no tenir cap riquesa especial, es troba en el centre de les ambicions.

TERRITORIS OCUPATS PER ISRAEL

1. Cisjordània

Regió a l'oest del riu Jordà i el mar Mort, part de l'antic mandat britànic de Palestina. La seva superfície és de 5.900 km² i la seva població de 1.100.000 palestins i 100.000 colons israelians repartits en 150 assentaments. Hi ha un gran nombre de camps de refugiats palestins.

Constituïa la part principal de l'Estat àrab de Palestina en la partició feta per l'ONU el 1948. El 1949, després de la primera guerra arabo-israeliana, passà a formar part de Jordània amb un territori sensiblement reduït. El 1967, en la guerra dels Sis Dies, Israel l'ocupa definitivament, incloent-hi el sector est de Jerusalem. En la seva forma actual inclou també Betlem, Jericó, Hebron i Nàbulus. Des del 1987 és un dels escenaris de la Intifada. El 1988 Jordània en cedí els drets a l'OAP per tal que declaressin l'Estat de Palestina des de l'exili.

Sovint oblidat, hi ha també el petit territori d'Al-Hamma (1,5 km² just al sud del Golan), que formava part de l'Estat àrab del 1948. Administrat per Síria des del 1949, Israel l'envai el 1967 i se l'annexionà. Forma part de les reclamacions palestines.

2. Banda de Gaza

Banda a la vora de la Mediterrània, fronterera amb el Sinai egipci. La seva superfície és de 350 km² i la seva població de 800.000 palestins i uns 5.000 colons israelians repartits en 16 assentaments. Amb un gran nombre de camps de refugiats palestins, té una de les densitats de població més altes del Món.

Part de l'Estat àrab de Palestina segons la partició del 1947, el 1949 fou parcialment annexionada per Israel mentre que la resta passà a ser administrada per Egipte. El 1967 Israel ocupà definitivament la franja i la controla militarment des d'aleshores. En retornar el Sinai a Egipte el 1979, Gaza quedà fora de l'acord.

3. Alts del Golan

Regió de turons rocosos al nord-est de Palestina, a l'est del llac de Tiberiades o mar de Galilea. Té una superfície de 1.176 km² i una població de 16.000 drusos sirians (dels 150.000 que hi havia el 1966) i de 12.000 colons israelians repartits en 36 assentaments. No hi ha població ni refugiats palestins.

Formaven part de Síria fins que Israel els conquerí el 1967 en la guerra dels Sis Dies. Un petit sector fou retornat a Síria com a part de l'acord de separació de forces del 1974. La resta del territori ocupat fou annexionada per Israel el 1981 i administrada com a part d'Israel Nord. Té una gran importància estratègica i una gran riquesa hidrològica.

4. Jerusalem

Capital de Palestina del 1922 al 1948. La partició feta per l'ONU contempla

va un estatut especial per la ciutat, sota jurisdicció internacional. El 1949, després de la primera guerra, en l'annexió per part d'Israel d'alguns territoris de Cisjordània, la ciutat és dividida en dues parts: el sector oest per a Israel i l'est sota administració jordana com la resta de Cisjordània. El 1967 Israel ocupa i s'annexiona Jerusalem Est (actualment amb una extensió de 100 km² i una població de 152.000 palestins i 133.000 israelians). El 1980 el Parlament d'Israel la proclama capital eterna i indivisible del país, mesura no reconeguda per la comunitat internacional.

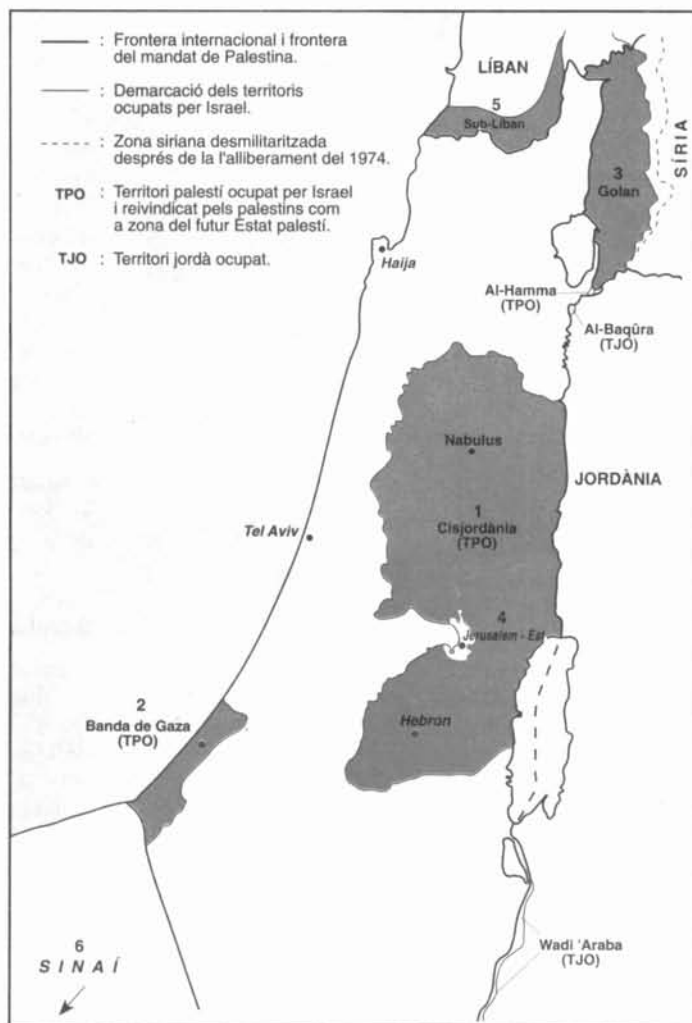
5. Líban

Franja del sud del Líban de 1.100 km². A partir de març del 1978 Israel ocupà una «zona de seguretat» al sud del país, prèviament a la invasió total del 1982, de la qual es retiraria, per etapes, a partir del 1985. La franja de seguretat, però, continua controlada militarment per Israel, tant per motius de seguretat del nord del país com per l'aprofitament dels recursos hidrològics. Contràriament, el control d'un territori on hi viuen un

gran nombre de refugiats palestins i de libanesos musulmans, ha galvanitzat l'aparició i les actuacions d'una resistència i unes milícies cada cop més decididament islamistes (Hezbollah, Amal, etc.), que s'enfronten sovint a l'exèrcit israelià i en pateixen les represàlies.

6. Sinai

Península que uneix Àsia amb Àfrica, limitada per la Mediterrània, el canal de Suez i el golf d'Aqaba. Amb una superfície de 132.000 km², hi viuen 700.000 egipcis. El 1956, en la segona guerra arabo-israeliana, Israel envaeix Gaza, el Sinai i part del canal de Suez. Es retira parcialment de la península i de Gaza per les pressions internacionals, però el 1967 l'ocupa totalment, situació que es manté després de la guerra del 1973. El 1978 es firmen els acords de Camp David entre Israel i Egipte, que preveuen la devolució total del Sinai a partir de l'any següent.

Font: Les Dossiers du GRIP, n° 175-176, novembre-desembre 1992

DCIDOB 46. **L'Orient Mitjà.**

L'acord històric entre Israel i l'OAP.

L'ACORD HISTÒRIC ENTRE ISRAEL I L'OAP

El passat dilluns 13 de setembre, Israel i l'Organització per a l'Alliberament de Palestina (OAP) van segellar a Washington un acord històric que crea l'esperança d'un futur en pau i posa les bases de la reconciliació entre els dos pobles, enfrontats des de la creació de l'Estat d'Israel.

Els principals punts de l'acord

Firmat el 13 de setembre de 1993 a Washington, estableix una autonomia palestina pels propers cinc anys que s'inicia per la banda de Gaza i la ciutat i l'àrea de Jericó.

Preàmbul

Israel i els palestins proclamen que ha arribat l'hora de posar fi al conflicte que els enfronta, de reconèixer els seus drets legítims i les polítiques mútues, d'esforçar-se a conviure pacíficament i d'arribar a un acord de pau just, total i perdurable.

Eleccions

S'elegirà un Consell per sufragi directe, sota supervisió internacional, per als palestins de Cisjordània i de la banda de Gaza a fi d'administrar l'autonomia per un període transitori que no excedeixi els cinc anys. S'acordaran les modalitats de les eleccions, que tindran lloc com a molt tard nou mesos després de l'entrada en vigor de la Declaració de principis. Els palestins que visquin a Jerusalem podran participar en el procés electoral.

Jurisdicció

La jurisdicció del Consell s'estendrà als territoris de Cisjordània i de la banda de Gaza, exceptuant les qüestions que seran discutides en les negociacions sobre l'estatut permanent. Cisjordània i la banda de Gaza formen una unitat territorial única que serà preservada durant el període transitori.

Període transitori i negociació sobre l'estatut final

El període transitori de cinc anys començarà amb la retirada israeliana de

la banda de Gaza i de la zona de Jericó. Les negociacions sobre l'estatut definitiu començaran com a molt tard a inicis del tercer any del període provisional. Aquestes negociacions tractaran, principalment, sobre: Jerusalem, els refugiats, els assentaments, la seguretat, les fronteres i les relacions amb els veïns.

Transferència de poders

A partir que entri en vigor la declaració de principis i la retirada de la banda de Gaza i de la zona de Jericó, començarà la transferència de l'autoritat del govern militar israelià als palestins, en els temes següents: l'educació i la cultura, la sanitat, els afers socials, els impostos directes i el turisme.

Acord provisional

Les dues parts negociaran un acord sobre el període provisional que haurà d'especificar l'estructura del Consell així com la transferència de poders a favor del Consell. L'acord provisional també haurà d'especificar l'autoritat executiva i legislativa del Consell així com els òrgans judicials palestins independents.

Ordre públic i seguretat

El Consell establirà una força policial, però Israel conservarà la responsabilitat en la defensa i la seguretat global dels israelians.

Cooperació

S'establirà un comitè d'enllaç israeliano-palestí, que seguirà permanentment l'aplicació dels acords, i un altre per a la cooperació econòmica.

Les dues parts invitaran Jordània i Egipte a participar en els futurs acords de cooperació que, principalment, es basaran en els temes següents: aigua, electricitat, energia, finances, transports, comerç, indústria, recerca, afers socials, protecció del medi ambient i comunicacions.

Replegament de forces Israelianes

Abans dels comicis per al Consell, les forces israelianes de Cisjordània i de la banda de Gaza es replegaran fora de les zones poblades.

Gaza-Jericó

Les dues parts signaran, durant els dos mesos següents de l'entrada en vigor d'aquesta declaració de principis, un acord sobre la retirada de les forces militars israelianes de la banda de Gaza i de la zona de Jericó. Aquesta retirada finalitzarà, com a molt tard, quatre mesos després de la firma d'aquest acord. Es preveu la possibilitat de la presència d'una força internacional temporal.

Reaccions del Món Àrab

La cerimònia de signatura de l'acord palestino-israelià el 13 de setembre a Washington va ser transmesa en directe per la major part dels països àrabs, del Magrib al Golf, passant per Egipte i Jordània, la qual cosa representa un signe de recolzament per part d'aquests països, on els mitjans de comunicació són monopoli de l'Estat. La televisió siriana i la cadena libanesa es van limitar a difondre resums de la cerimònia en diferit. Diverses manifestacions hostils van tenir lloc immediatament després de l'acord, especialment una violentament reprimida a Beirut.

Al Líban, a més del bany de sang de Beirut, dos palestins van resultar ferits

durant un intercanvi de trets entre partisans i adversaris de l'acord al camp de Raixidiyeh, al sud del país i prop de Tir. Als camps palestins d'Ain-Helué (prop de Saida), Beddau i Nahr-el-Bared (al nord) es van produir manifestacions contra l'acord mentre se seguia massivament la convocatòria de vaga. El portaveu de la Jihad Islàmica al Líban, el xeic Sayer Barake, va declarar després de participar en les manifestacions: «Nosaltres ens hem de desfer d'Arafat, encara que això passi per la liquidació física».

A Síria, 50.000 persones van manifestar contra l'acord al camp palestí de Yarmuk, prop de Damasc. També es van produir manifestacions als camps d'Alep, Derca, Lattaquia i Homs, on s'observà majoritàriament la vaga general. La premsa atorgà molt d'espai a aquestes manifestacions, però alguns editorialistes van veure en les declaracions de Warren Christopher a favor d'una solució global al Pròxim Orient un recolzament de la posició oficial siriana.

A Jordània, uns 300 joves palestins es van manifestar contra l'acord al camp de la Beqaa, al sud d'Aman. Al camp d'Al Wahadat la crida a la vaga general no va ser seguida.

A Bagdad, el viceministre d'Informació, M. Nuri al Marsumi, va condemnar, en un article publicat el mateix dia dels acords al diari oficial *Babel*, «aquells que liquiden la causa palestina (...) i encoratgen als altres règims àrabs a concertar acords separats a costa dels interessos de la nació àrab».

A l'Iran, els mitjans de comunicació van denunciar unànimement «l'acord Arafat-Tel Aviv», blasmant «la rendició» del cap de l'OAP.

Al Caire, el president egipci Hosni Mubàrak va declarar-se «extremadament feliç i orgullós d'aquest pas important i coratjós». D'altra banda, va voler retre homenatge al president Annuar al-Sadat, «un visionari les passes del qual avui seguim».

La premsa oficial egípcia i el diari opositor liberal *Al Wafd* saludaren l'esdeveniment. *Al Ahram* estimava que «el tren de la pau ha sortit al Pròxim Orient i no s'aturarà fins que les relacions d'amistat i de bon veïnatge hagin substituït els sentiments d'odi». *Al Akbar* posava en guàrdia el poble palestí «contra les temptatives solapades de provocació que faran els elements hostils a la pau per tal de fer fracassar qualsevol solució».

El líder del FDAP (Front Democràtic per l'Alliberament de Palestina), Nayef Hawatmeh, va comparar l'àsser Arafat amb el mariscal Pétain i declarà:

«Aquest acord no té cap legitimitat (...). Nosaltres continuarem la Intifada i no permetrem que la policia palestina es transformi en una força repressora». Hawatmeh va demanar un referèndum i l'elecció d'un nou Consell Nacional Palestí (Parlament palestí, fins ara a l'exili).

Font: *Le Monde*, 14 de setembre de 1993

Antecedents d'aquest acord entre Israel i un poble àrab

— Resolució 181 de l'Assemblea General de l'ONU (29 de novembre del 1947)

Sobre el futur govern de Palestina, preveu l'evacuació per part del Regne Unit, potència mandatària, fins l'1 d'agost del 1948, per tal que es pugui aplicar un pla de partició del territori en dos Estats amb una unió econòmica.

— Declaració d'Independència d'Israel (14 de maig del 1948)

Proclamada el darrer dia del mandat britànic sobre Palestina, accepta la partició i les mesures de la resolució 181 de l'ONU (1947), i posa l'èmfasi en ser la llar dels immigrants jueus. Es refereix a *tota* Palestina com Eretz-Israel.

— Resolució 242 de l'Assemblea General de l'ONU (22 de novembre del 1967)

Adoptada sis mesos després de la guerra dels Sis Dies, insisteix en la inadmissibilitat de l'adquisició de territoris mitjançant la guerra i estableix la retirada de les tropes israelianes dels territoris conquerits i la posada en marxa d'un pla per trobar una solució pacífica. És l'inici del lema «pau per territoris».

— Resolució 338 de l'Assemblea General de l'ONU (22 d'octubre del 1973)

El Consell de Seguretat, a proposta de nord-americans i soviètics, decreta l'alto-el-foc en plena guerra del Yom Kippur i demana l'aplicació de la resolució 242 (1967) per totes les parts. Disposa unes negociacions de pau que s'iniciaren a Ginebra i van acabar sense cap conclusió.

— Resolució 425 de l'Assemblea General de l'ONU (19 de març del 1978)

Demana que es respectin la integritat, sobirania i independència del Líban dins les fronteres reconegudes. Exhorta Israel a interrompre els seus atacs

i a retirar-se del territori libanès, on decideix enviar-hi una força provisional de mediació.

— Acords de Camp David (20 de setembre del 1978)

Anwar al-Sadat i Menachem Begin dissenyen, als Estats Units d'Amèrica, un acord-marc per la pau al Pròxim Orient, i conviden d'altres parts del conflicte a afegir-s'hi. Es comprometen a signar un tractat de pau i a promoure'n d'altres basats en les resolucions 242 i 338 de l'ONU.

— Tractat de Pau entre Israel i Egipte (26 de març del 1979)

Confirmació de l'acord-marc de l'any anterior. Es posen les bases per la retirada israeliana del Sinaí, el reconeixement egipci de l'Estat d'Israel i la lliure navegació pel Canal de Suez i el golf d'Aqaba.

— Tractat de Pau entre Israel i el Líban (17 de maig del 1983)

Acord per posar fi a la guerra i per la retirada de les forces israelianes del Líban. Imposició de la creació d'una zona de seguretat al sud del país. Declaracions d'intencions: no ingerència i compromís de no organitzar activitats terroristes l'un contra l'altre.

— Declaració Política del Consell Nacional Palestí (Alger, 15 de novembre del 1988)

Com a Parlament a l'exili, el CNP reconeix la validesa de les resolucions 242 (1967) i 338 (1973) de l'ONU i proclama l'Estat de Palestina. Això equival al reconeixement implícit de l'Estat d'Israel i a la condemna de la força, la violència i el terrorisme.

— Iniciativa de Pau d'Israel (14 de maig del 1989)

Israel vol seguir negociant una pau basada en els acords de Camp David i apella a totes les parts per trobar solucions definitives al conflicte àrabo-israelià. No parla dels territoris ocupats de Síria i el Líban, i sí d'un procés de pre-autonomia per Gaza i Cisjordània (que nomenen Judea i Samària). Nega la negociació amb l'OAP i la possibilitat d'un Estat palestí.

— Conferència de Pau a Madrid (30 d'octubre del 1991)

Una invitació de nord-americans i soviètics a la conferència (18 d'octubre) posa les bases d'una negociació entre totes les parts de la regió (tret de l'OAP i dels palestins de Jerusalem) partint de les resolucions 242 i 338. La trobada multilateral dona pas a entrevistes bilaterals diverses, entre elles la d'israelians i jordano-palestins, que continuarà, amb interrupcions, a Washington.

— Les negociacions a Oslo entre representants d'Israel i l'OAP.

DCIDOB 46. L'Orient Mitjà.

Actors Israelians i Palestins.

ACTORS ISRAELIANS I PALESTINS

PARTITS POLÍTICS ISRAELIANS REPRESENTATS AL PARLAMENT (KNESSET)

Partit Laborista

Hereu principal del moviment sionista socialista, el Partit Laborista israelià avui torna a estar al poder. Les línies que mantenia oficialment a l'inici de les converses de pau àrabo-israelianes són les següents:

a) És necessari assegurar la supervivència de l'Estat d'Israel com a Estat jueu i democràtic.

b) La seguretat d'Israel només és possible dins d'unes fronteres garantides i defensables. En conseqüència, les tropes israelianes s'han de mantenir al llarg de la frontera amb Jordània, del mar Mort i al voltant de Jerusalem. Cap força, àrab o internacional, pot traspasar la frontera israelo-jordana. Aquests territoris estratègics han de quedar sota sobirania israeliana, en tant que els territoris evacuats hauran de ser desmilitaritzats.

c) La resolució de la qüestió palestina no pot residir en la confederació dels Estats de Jordània i de Palestina, que englobaria les àrees més poblades d'àrabs dels territoris. Per tant, no es pot permetre la constitució d'un Estat palestí separat.

d) Els termes de referència d'una conferència de pau han de ser les resolucions 242 i 338. Poden participar-hi personalitats palestines, a condició que no sigui ni residents de Jerusalem-Est, ni de l'exterior dels territoris, ni membres de l'OAP.

El Likud (oposició)

a) Els drets del poble jueu sobre Palestina són inalienables. L'Estat d'Israel té un dret i una reivindicació de sobirania sobre Judea i Samària (Cisjordània) i la franja de Gaza.

b) L'autonomia dels palestins dins els territoris ocupats és el màxim polític al qual poden aspirar els palestins; en

conseqüència, no hi haurà Estat palestí ni cap altra forma de sobirania a Cisjordània i a Gaza.

c) La política de colonització és vital per assegurar les necessitats de seguretat d'Israel. També és necessària per assegurar el manteniment d'una majoria jueva dins tota Palestina.

d) El retorn d'Israel a les fronteres d'abans del 1967 no pot formar part de l'agenda negociadora.

MERETZ o Partit Democràtic d'Israel (esquerrasionista i pacífica, forma part de la majoria governamental)

Meretz és una llista electoral que reagrupa el Mapam (l'esquerra sionista), el Ratz (moviment dels drets cívics) i el Shinnuy. Constitueix l'ala esquerra de la nova coalició governamental israeliana. Pel Meretz, els acords d'autonomia són unes disposicions transitòries i un test per la viabilitat d'un acord de pau israelo-palestí. Un diàleg amb l'OAP és viable si aquesta formació reconeix Israel, renuncia al terrorisme i al dret al retorn. Un Estat palestí es pot considerar i arribarà el dia en que la pau serà possible amb el reconeixement mutu del dret a l'autodeterminació dels israelians i dels palestins.

TZOMET (oposició)

Partit d'extrema dreta, Tzomet està contra la retirada israeliana dels territoris ocupats. La solució del problema palestí està en mans de Jordània i els seus habitants, majoritàriament palestins. Jordània és ja un Estat palestí. Els palestins que decideixin quedar-se sota l'administració israeliana seran considerats com residents estrangers.

Partit Nacional Religios (Mafdal, oposició)

El Mafdal, progressivament, s'ha anat allunyant del Partit Laborista pel seu apropament a les tesis del Likud. Pel Mafdal, les propostes de pau són una imposició externa i l'autonomia prevista pels palestins ha de ser aban-

donada. Israel ha de ser un sol Estat entre el Mediterrani i Jordània. Una majoria jueva dins els territoris ocupats ha de ser aconseguida d'aquí a l'any 2000.

Jueus de la Torah

(Yahadut ha-Tora, part de la majoria governamental)

Palestina (Eretz-Isra'el) ha estat donada per Déu al poble jueu. Un Estat palestí a Eretz-Isra'el no és possible.

SHAS

(jueus sefardites, part de la majoria governamental)

Malgrat que les fronteres d'Israel estan fixades a la Bíblia, i que el desig de retorn a Sió és una realitat, s'ha de fer tot el possible per evitar un vessament de sang. En conseqüència, qualsevol diàleg amb els palestins ha de partir de la base que Jerusalem és la capital eterna d'Israel.

MOLEDET

(Patria, extrema dreta, oposició)

Membre de l'últim govern Shamir, aquest partit proposa una annexió dels territoris ocupats i l'«exili» dels palestins. Aquest exili ha de ser voluntari, però l'adhesió al principi de l'exili és una condició prèvia a les converses de pau.

HADASH

(esquerra no sionista i comunista)

HADASH (Front Democràtic per la Pau i la Igualtat) és una coalició judeo-àrab, conduïda pel partit comunista israelià Rakah, essencialment compost per àrabisraelians. Aquest front dona suport al govern de Rabin sense formar part de l'equip governamental. Pel HADASH, Israel s'ha de retirar de tots els territoris ocupats després del 1967, ha de permetre la constitució d'un Estat palestí a Cisjordània i a Gaza i ha de reconèixer el dret a l'autodeterminació dels àrabs de Palestina. Els assentaments jueus als territoris ocupats el 1967 han de ser desmantellats i les terres confiscades restituïdes als seus propietaris.

ESTRUCTURA DE L'OAP

CONSELL NACIONAL PALESTÍ (CNP)	COMITÈ EXECUTIU	CONSELL CENTRAL
Poder «legislatiu»	Poder «executiu»	Òrgan intermedi entre els anteriors
Més de 400 membres	12 membres	60 membres
Format per 5 grups polítics i 10 sindicats		
Principals grups polítics:	Principals grups:	
<ul style="list-style-type: none"> — Moviment per l'Alliberament Nacional Palestí o Fatah (Iàsser Arafat) — Front Popular d'Alliberament de Palestina, FPAP (Georges Habache) — Front Democràtic per l'Alliberament de Palestina, FDAP (Nayef Hawatmeh) — Front d'Alliberament Àrab, FAA (Mahmud Ismail) — Front d'Alliberament de Palestina, FAP (Ali Ishaq) 	<ul style="list-style-type: none"> — Fatah — FDAP <p>El C.E. supervisa 9 departaments funcionals (ministeris).</p> <p>El C.E. nomena el Comandament General de les Forces de la Revolució, que nomena el Consell Militar Suprem, on hi són representats tots els grups militars.</p> <p>Grups militars:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Exèrcit d'Alliberament de Palestina, EAP (amb seu central a Síria i unitats disperses per diversos països àrabs, que controlen <i>de facto</i> les seves activitats). — Les milícies de cada grup polític. — Les milícies populars (guerrilla urbana). 	
ORGANITZACIONS PALESTINES FORA DE L'ESTRUCTURA DE L'OAP		
<ul style="list-style-type: none"> — Saiqa (Muhsin) — Front Popular-Comandament General (Ahmed Jibril) — Front de Lluita Popular Palestina (Shamir Ghoché) <p>(Aquestes tres organitzacions s'escindeixen de l'OAP després dels esdeveniments del Líban del 1983. El 1985 creen el Front Palestí de Salvació Patriòtica, amb seu a Damasc i voluntat d'alternativa a l'OAP.)</p> <ul style="list-style-type: none"> — Fatah-Consell Revolucionari (Abu Nidal) — Partit Comunista Revolucionari de Palestina — Hamas — Jihad Islàmica 		

L'Organització per a l'Alliberament de Palestina va ser creada a la cimera de la Lliga Àrab de l'any 1964 al Caire. El febrer del 1969 Iàsser Arafat en va ser nomenat el màxim dirigent. Actualment està formada per un conjunt d'organitzacions, de les quals només tres tenen una veritable influència sobre el seu funcionament.

La principal és el **Fatah**, fundada a finals dels anys cinquanta a Beirut i dirigit des d'aleshores per Iàsser Arafat. Els òrgans directius del Fatah són el Congrés —el darrer es reuní a Tunis el

1989— i el Consell Revolucionari, que té de 65 a 70 membres elegits pel Congrés i el Comitè Central, de divuit membres.

Les altres dues formacions de pes són el Front Popular d'Alliberament de Palestina (**FPAP**), branca palestina del Moviment Nacional Àrab, presidit des de la seva fundació l'any 1950 per Georges Habache, i el Front Democràtic per l'Alliberament de Palestina (**FDAP**), reconversió del Front Popular Marxista per l'Alliberament de Palestina, presidit per Nayef Hawatmeh. To-

tes dues organitzacions són presents tant als camps de refugiats com als territoris ocupats. Grups com el Front d'Alliberament Àrab (FAA) i el Front d'Alliberament de Palestina (FAP) tenen una importància menor.

Amb el temps, l'OAP ha anat prenent estructures ben definides, esdevenint un «quasi-Estat». Els seus òrgans de funcionament són:

• **El Consell Nacional Palestí (CNP)**. Creat el 1964, té funcions semblants a un Parlament. Els seus membres són designats, i no elegits, ja que la dispersió de la població ha fet difícil convocar unes eleccions. S'intenta, però, que els seus 400 membres siguin representatius de la societat palestina de diferents procedències: moviments i organitzacions combatents (Fatah, FDAP, FPAP, FAA, FAP), associacions socio-professionals, personalitats independents i delegats de l'interior dels territoris ocupats. Alguns dels noms dels seus parlamentaris són guardats en secret per evitar que puguin patir algun tipus de represàlies.

Segons el seu reglament intern, el CNP té sessions cada any, però la seva darrera reunió fou el mes de setembre del 1991, en què va donar permís perquè una delegació palestina participés en el procés de pau. Va ser en la seva primera reunió quan es va adoptar la Carta de l'OAP, modificada el 1968, durant el quart congrés. Al llarg de la història del moviment palestí, totes les decisions importants i els canvis de línia política hi han estat debatuts. Des del 1988 les decisions es prenen per majoria i no per consens, com havia estat fins llavors.

El CNP té un president, Abdelhamid Saeh, que va dimitir el 22 de maig del 1993, i dos vice-presidents, Selim Zaanon (Fatah) i Teyssir Kuba (FPAP).

• **El Consell Central**. Creat l'any 1973, és un òrgan mitjancer entre el CNP i el Comitè Executiu encarregat de vetllar per la correcta aplicació de les resolucions entre dues reunions del CNP. Els seus 60 membres són representants de partits polítics, secretaris generals d'organitzacions cíviques, membres del Consell Militar i persones independents.

• **El Comitè Executiu (C.E.)**. Presidit des del 1969 per Iàsser Arafat, fa la funció de Govern des del 15 de novembre de 1988, data en la qual el CNP va proclamar a Alger l'Estat palestí. Des del darrer CNP, el Comitè està format per representants de diversos grups i organitzacions. Els més destacats són:

—El Fatah: Iàsser Arafat, Faruk Kadomi i Mahmud Abbas.

—Front Democràtic per l'Allibera-

ORIENT MITJÀ - ACTORS

ment de Palestina (FDAP): Tayssir Khaled.

Cada un dels membres és responsable d'un departament que fa les funcions de Ministeri.

Yasser Arafat, en condició de president del Comitè Executiu de l'OAP, va ser designat president de «l'Estat palestí», i Faruk Kadumi «Ministre d'Afers Estrangers». Als països que han reconegut l'OAP, les representacions de l'OAP eren considerats ambaixades.

El Fons Nacional Palestí té la seva seu a Amman, rep ajudes financeres i és l'encarregat de gestionar els fons de l'OAP.

El Consell Militar depèn del Comitè Executiu. Presidit per Yasser Arafat, està format pels responsables militars de les organitzacions combatents. Cal no confondre'l amb l'Exèrcit d'Alliberament de Palestina (EAP), creat el 1964 i que, tot i estar sotmès administrativament a l'OAP, té els seus batallons integrats en els exèrcits dels països on es troben.

Els tres principals moviments palestins representats al Consell Nacional Palestí (CNP)

FATAH

(Moviment per l'Alliberament Nacional Palestí)

El Fatah és un moviment nacionalista centrista. Principal component de l'OAP, el Fatah, aliat a diverses personalitats independents, manté la majoria del CNP i el seu president, Yasser Arafat, presideix el Comitè Executiu de l'OAP. La plataforma del Fatah inspira en gran mesura les decisions de l'OAP. Així, el Fatah defensa, després del 1974, el principi d'una conferència internacional de pau, en la que hi participarien totes les parts beligerants en pla d'igualtat. El Fatah va passar, progressivament, del concepte de l'alliberament de Palestina per etapes (primer els territoris del 1967, després els del 1948) al de la coexistència entre dos Estats, jueu i àrab, a Palestina segons els termes de la resolució 181, malgrat que una part important del Fatah és hostil a la delimitació unilateral de les fronteres. El dret al retorn està, igualment, al centre de les seves reivindicacions.

En definitiva, el Fatah és favorable a un diàleg directe entre els membres de l'OAP i els ministres israelians. Per aquest moviment, una confederació jordano-palestina és viable com a solució definitiva de la qüestió palestina, però només després de la creació d'un Estat palestí independent i deslligat d'Israel. Haurien de celebrar-se unes

eleccions sota el control internacional i l'Estat palestí podria ser desmilitaritzat també sota control internacional.

EL FPAP

(Front Popular d'Alliberament de Palestina)

Moviment nacionalista marxista, el FPAP és hostil a la Conferència de pau iniciada l'octubre de 1991, perquè aquesta conferència descansa sobre un desequilibri de forces entre Israel i els EUA, per una banda, i Palestina i els Estats àrabs, per l'altra. Pel FPAP, l'objectiu últim és la constitució d'un Estat laic i democràtic sobre tota Palestina, a més d'una «dessionització» del territori israelià. Una conferència podria ser un dels mitjans per a portar a terme la primera fase d'aquesta via: la creació d'un Estat palestí a Cisjordània i a Gaza, sense necessitat d'establir relacions diplomàtiques amb l'Estat hebreu. Finalment, el FPAP ja no està representat al Comitè Executiu (C.E.) i fa la seva oposició des del CNP.

EL FDAP

(Front Democràtic per l'Alliberament de Palestina)

Moviment també nacionalista i marxista, el FDAP adopta una posició més moderada en relació al procés de pau. Si bé va ser un dels primers moviments palestins a considerar un diàleg amb un reconeixement condicional d'Israel, creu, de manera semblant al FPAP, que les condicions per les quals s'haurien de portar a terme les converses de pau àrabo-israelianes són massa desfavorables als palestins. Per una majoria del FDAP la participació palestina a les negociacions ha de ser suspesa, ja s'han fet massa concessions unilaterals. Si l'objectiu últim és la creació d'un Estat laic i democràtic palestí, amb l'aplicació del dret al retorn dels refugiats i l'abolició de la legislació d'inspiració sionista, aquest Estat s'hauria de constituir via consentiment mutu. El FDAP sempre ha format part del Comitè Executiu, però és el teatre de dissensions entre «ortodoxos» i «reformistes».

FORA DE L'ESTRUCTURA DE L'OAP:

El Moviment de Resistència Islàmica de Palestina Harakat al-Muqawama al-Islamiyya Filastin (HAMAS)

(Moviment més important de resistència dins els territoris ocupats)

L'organització Hamas, que compta amb 3.000 militants i uns 25.000 simpatitzants a Gaza i a Cisjordània, fou constituïda el 9 de desembre del 1987 pels xeics Ahmed Iassin, Abdallah Nimr

Darwish i Abdulaziz Rantisi. Tots tres es caracteritzen per la defensa d'un antisionisme violent, que es reflecteix a partir del 1988 amb la crida als palestins a iniciar l'Intifada. A partir d'aquest moment Hamas serà considerada pels israelians com una organització terrorista.

El xeic Ahmed Iassin havia creat, el 1973, una associació anomenada al-Moujamaa, reconeguda per les autoritats israelianes el 1978. El 1983 les forces de l'ordre israelianes van descobrir un arsenal d'armes en unes caves del xeic Iassin, a Gaza, i aquest fou condemnat a tretze anys de presó acusat d'haver organitzat una milícia. Tot i això, fou alliberat el 1985 a causa del seu delicat estat de salut. Des del 1984 el moviment està dirigit per Ibrahim Iazori. Actualment controla gairebé 70 mesquites, diverses escoles, un moviment de dones i una organització juvenil.

Per la seva banda, el xeic Darwish era durant els primers anys 80 l'imam de la ciutat israeliana de Kfar Qassam, propera a Tel Aviv. Hi va fundar el primer grup islamista d'Israel, l'Usrat al-Jihad o «la Família de Jihad», preconitzant la violència armada, especialment contra el Partit Comunista d'Israel. El xeic, que és de fet el líder del moviment islàmic dels palestins àrabs d'Israel, va ser detingut el 1981 i alliberat el 1984.

El tercer membre fundador d'Hamas, el xeic Rantisi, és un metge format a la universitat egípcia d'Alexandria. Després passà a ser professor de la Universitat Islàmica de Gaza. Fou condemnat a trenta mesos de presó després de la creació d'Hamas.

Des del setembre del 1988 Hamas actua de forma independent i, fins i tot, en competència amb el Comandament Nacional Unificat de Sublevegació (CNUS), que formen el Fatah, el FPAP, el FDAP i el Partit Comunista de Palestina. Les seves principals vies d'actuació són:

-La convocatòria de jornades de vaga i d'agitació, publicant els comunicats als seus butlletins.

-Aconseguir vies de finançament pròpies, a través de col·lectes entre la població i en els Estats petrolers del Golf.

-A partir del 1989 té contactes amb l'Iran, que li faciliten assolir dos objectius que li són bàsics: finançament i entrenament militar dels seus quadres.

Fonts:

- «Le Monde», 11 de setembre de 1993.

- *Moyen-Orient/Les dossiers de la paix*. Pascal Fenaux / *Les Dossiers du Grip*, GRIP, n°175-176, novembre-desembre de 1992.

- Mohamed E. Selim. *The survival of non-state actor: <The foreign policy of the Palestinian liberation organization>*. Bahgat Korany, Ali Dessouki. Ed. 1991, 28. *The Foreign policies of Arab States*.

DCIDOB 46. L'Orient Mitjà.

Gaza i Jericó, primer.
Ferran Izquierdo

<<GAZA I JERICÓ, PRIMER>>

Ferran Izquierdo*

La signatura de l'acord sobre l'autonomia de Gaza i Jericó ha sorprès el Món sencer. La televisió va oferir unes imatges que semblaven tretes d'una pel·lícula de política ficció: l'àsser Arafat, al costat del president dels Estats Units d'Amèrica, li donava la mà a Yitzhak Rabin, i aquest l'encaixava. Tan important com el text de l'acord fou el gest d' Arafat i Rabin. La signatura no fou més que l'inici d'un camí, de veïnatge pacífic, que només podrà construir-se si es crea un clima de confiança suficient. Els contactes posteriors de les delegacions de les dues parts per negociar qüestions concretes semblen reflectir aquesta confiança.

Amb l'acord <Gaza i Jericó, primer> s'ha dit que la política a l'Orient Mitjà entra en una nova fase de realisme. Però, per ser justos, cal reconèixer que l'OAP ja havia començat aquesta etapa fa temps, des de l'inici de la Intifada, i que les concessions fetes per Arafat no són noves. En el Consell Nacional Palestí de novembre del 1988 ja es van prendre algunes decisions significatives: l'acceptació de les resolucions 242 i 338 del Consell de Seguretat de l'ONU; la condemna del terrorisme i el reconeixement del dret d'Israel a existir. L'any següent Arafat declarava caduca la Carta Nacional Palestina, que en l'article 19 negava la validesa de la partició de Palestina i la creació de l'Estat d'Israel.

El gran canvi en la posició palestina es fa dins el marc àrab: l'OAP es decideix a negociar i a arribar a acords sense esperar el beneplàcit dels governs àrabs. Seguint aquest camí, l'àsser Arafat trenca l'últim eslabó del panarabisme. La defensa de les reivindicacions palestines, que era la causa que havia mantingut la Lliga Àrab unida fins i tot en els moments més difícils, ara ha passat a les mans dels seus protagonistes independentment de la resta d'Estats de la Lliga. Aquells que buscaven el liderat del Món Àrab han vist com els han pres l'arma que sempre havien utilitzat. Qui entendria ara les declaracions de Saddam Hussein, en plena crisi del Golf, quan es presentava com el Defensor de la Causa Palestina?

La posició israeliana

No obstant, el viratge més important cap al realisme l'ha fet el govern israelià. La decisió de reconèixer l'OAP i d'acceptar seure a negociar trenca amb la política que havia seguit Israel des del 1967. Fins al moment en que van començar les negociacions secretes l'objectiu israelià fou la divisió de la població palestina. Els primers intents ja es van fer després de l'ocupació de Gaza i Cisjordània, quan es va pretendre que els alcaldes i representants a l'interior dels territoris col·laboressin amb Israel. Després es va afavorir la implantació del moviment islamista, però aquest s'ha convertit en una oposició més dura que l'OAP. Finalment, en el mateix procés negociador obert a Madrid, es va imposar que a la delegació palestina només hi hagués representants de Gaza i Cisjordània, amb la intenció que aquests es distanciessin de la direcció de l'OAP. Però l'OAP no solament s'ha mantingut unida sinó que, a més, ha bloquejat les negociacions per tal de forçar el seu reconeixement explícit.

El govern laborista de Yitzhak Rabin, que va guanyar les eleccions amb la promesa d'avançar cap a la pau, ha fet un gir en la seva política i ha estat capaç de seguir l'OAP cap a posicions més realistes. En primer lloc han hagut d'acceptar que per desbloquejar les negociacions havien d'admetre l'OAP com a interlocutor. Rabin, davant d'aquest fet, ha permès Shimon Peres que negociés secretament amb la direcció palestina. Els israelians són conscients de la debilitat creixent d'Arafat i de la crisi financera de la seva organització, i han aprofitat l'ocasió per forçar un acord que, molt probablement, en una altra situació els palestins no haurien signat.

L'acord té un primer element positiu, que ja ha assenyalat l'investigador per la pau Johan Galtung en una conferència recent a la Universitat Autònoma de Barcelona: és un acord signat lliurement per les dues parts, cosa que fa pensar en un esforç sincer per dur-lo a bon terme. Fora d'això, s'ha de dir que tan sols és un principi i que tots els

aspectes concrets i les qüestions més difícils queden obertes a la negociació. Els palestins s'han vist obligats a ajornar per una segona fase les qüestions de Jerusalem, els assentaments jueus, les fronteres i els refugiats del 1948. El 13 de juliol del 1994 s'haurà d'elegir un Consell Palestí, però les seves competències encara s'han de delimitar. Els contactes iniciats a Egipte han començat a negociar la concreció de l'acord en aspectes com la sort dels milers d'empresonats palestins, les transferències en educació i cultura, sanitat, afers socials, impostos directes i turisme o la delimitació geogràfica de Jericó. Les converses no seran fàcils, però tindran al seu favor el fet que les dues parts necessiten l'èxit.

Factors a tenir en compte

Després del compromís assumit, tant per Arafat com per Rabin, és d'esperar que un fracàs en la implementació de l'acord els portaria a la fi del seu futur polític. Pels jueus, igual que pels palestins, es tracta d'un pas difícil de donar i només l'acceptarans si les compensacions que rebien a canvi el justifiquen. La primera és la pau i l'acabament de la violència. Però aquesta continua al sud del Líban i als territoris ocupats, i no sera fàcil aturar-la. Primer caldrà negociar la retirada de l'exèrcit israelià del sud del Líban i el desarmament de les milícies d'Hezbollah, per a la qual cosa es necessitarà el beneplàcit de Síria, i això significa que també s'haurà d'arribar a un acord sobre els alts del Golan. La violència als territoris ocupats també sera difícil de frenar. Arafat vol aturar la Intifada contra la voluntat d'Hamàs, del FPAP i del FDAP. Caldrà veure si tindrà prou força per fer-ho mentre els colons i l'exèrcit jueu continuïn als territoris ocupats i la qüestió de Jerusalem Est no es resolgui.

Un altre factor que pot ajudar a fer acceptar l'acord, o que pot fer-lo fracassar, és l'econòmic. La misèria a Gaza i les dificultats a Cisjordània han estat elements clau per entendre la força de la Intifada, que, en molts aspectes, ens ha fet recordar les <revoltes del pà>.

ORIENT MITJÀ - ANÀLISI

L'ocupació militar i la repressió israeliana es manifestaven sovint impeding el desenvolupament social i econòmic. Els estudis fets per economistes palestins ofereixen unes expectatives difícils però amb possibilitats de creixement si es reben ajudes internacionals suficients i si les condicions polítiques són favorables. La població està esperant una millora ràpida de les condicions de vida i, si no arriba, les expectatives creades es poden tornar en contra de la direcció de l'OAP i de l'acord. També a Israel es fa sentir la crisi. La pau, la normalització de les relacions amb els països veïns i, sobretot, la fi del boicot econòmic dels Estats àrabs, haurien de ser elements que ajudessin a una recuperació.

Un altre element que s'ha de tenir present és la relació amb els altres paï-

sos que participen en la negociació, sobretot Síria. Un acord sobre la devolució dels alts del Golan, que en algun moment va semblar molt proper, es veu cada dia més imprescindible per l'èxit de les negociacions a tots els nivells. El suport a les faccions palestines disconformes amb l'acord «Gaza i Jericó, primer»; el bloqueig a les negociacions amb el Líban; el manteniment de les milícies d'Hezbollah al sud del Líban; el manteniment del boicot econòmic; el sabotatge a la futura entitat palestina en el si de la Lliga Àrab, són, entre d'altres, alguns dels obstacles que pot posar Síria per fer fracassar l'acord.

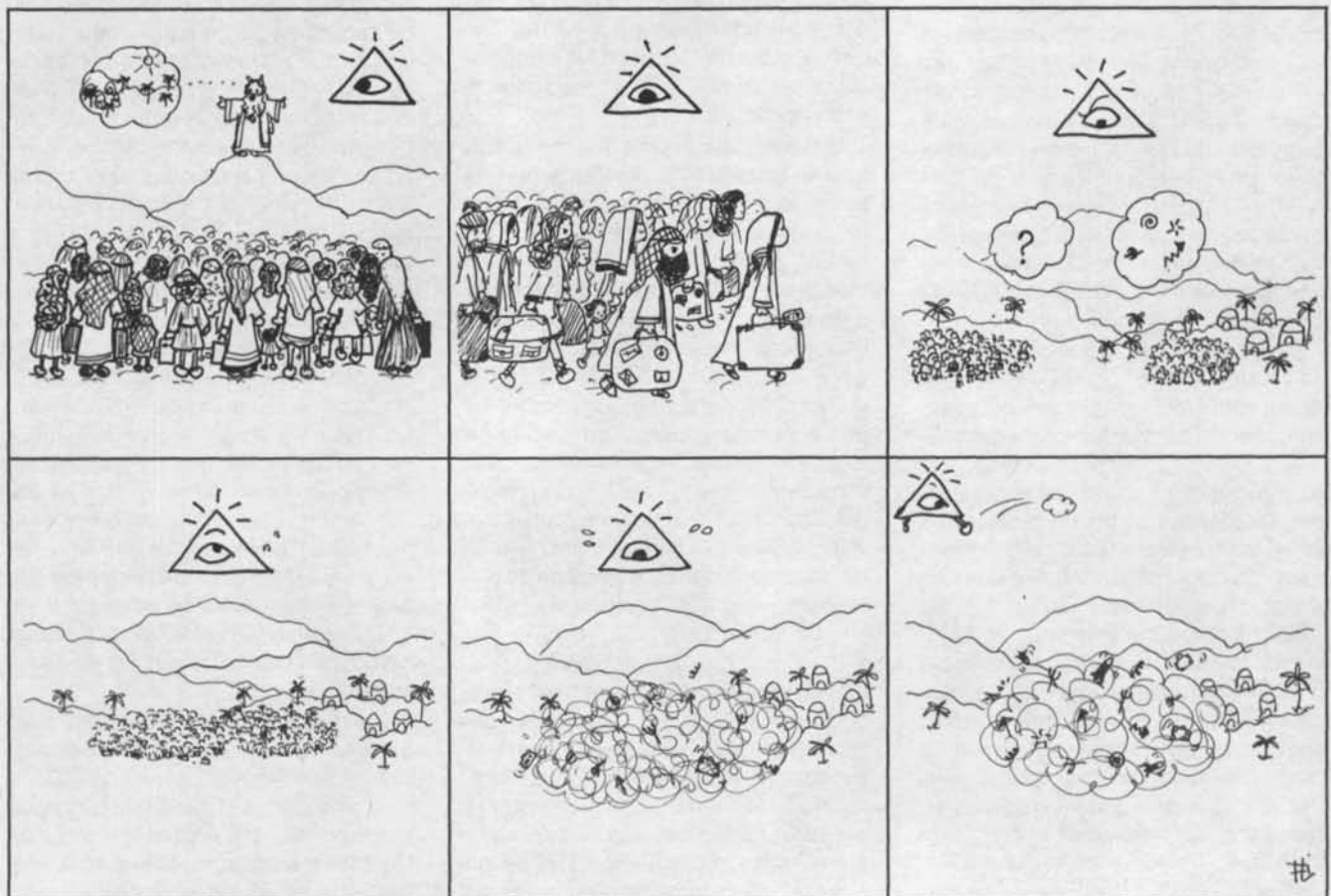
Tampoc cal oblidar Jordània, no com una amenaça al diàleg palestino-israelià, però sí com un dels actors que hi han de participar. Després de negociar els aspectes més immediats de

l'autonomia palestina, serà necessari incloure Jordània en les converses ja que la cooperació estreta de les tres parts és inevitable. Algun tipus de confederació bipartida (Palestina i Jordània) o tripartida (afegint-hi Israel) és l'opció de futur més creïble, i moltes de les decisions que es prenguin ara ja influiran en aquest futur.

Podem veure, una vegada més, que els conflictes a l'Orient Mitjà, i la seva solució, són interdependents, i que les negociacions hauran d'avançar en tots els fronts. Potser no alhora, però sí lligades les unes amb les altres. Però, per aquesta mateixa raó, l'acord «Gaza i Jericó, primer» també és una porta oberta a l'esperança d'un futur en pau, no només a Palestina sinó a tota la regió.

*Especialista en temes àrabs.

TIRA, TIRA!

DCIDOB 46. L'Orient Mitjà.

Selecció de Documents de la Base de Dades CIDOB.

Selecció de Documents de la Base de Dades CIDOB

Les Palestiniens avant et après la guerre du Golfe/ Bichara Khader - C.E.R.M.A.C. 1991 -(Belgique)- pp: 1-35

La conferencia de paz sobre Oriente Próximo, Palacio Real de Madrid, 30 de octubre, 3 de noviembre de 1991 - Política Exterior, núm. 23 1991 - (Madrid)- pp: 3-115

Arabes et Israéliens: la bataille de la paix/ Azmi Bishara; Dan Segre; Joseph Alpher (et al.) - Politique Étrangère, núm. 4 hiver 1992 -(Paris)- pp: 763-857

Negociaciones de Paz: Oportunidad única; La posición de Siria; Las bazas de Damasco; El fundamentalismo en el mundo árabe/ Sholomo Ben-Ami; Mohamed Zouheir Akkad; Daniel Pipes (et al.) - Política Exterior, núm. 24 1992 -(Madrid) - pp: 100-143

Moyen-Orient, les dossiers de la paix/ Pascal Fenaux - Les Dossiers du GRIP, núm. 175-176 Novembre-Décembre 1992 - (Bruxelles)- pp: 9-103

Arab and Israelis : slow walk toward peace/ M. Graeme Bannerman - Foreign Affairs núm. 1 1992 -(New York)- pp: 142-157

Genèse de la Palestine mandataire/ Henry Laurens - Maghreb Machrek Monde Arabe núm. 140 avril-juin 1993 -(Paris)- pp: 3-34

Aménagement du territoire et croissance urbaine en Jordanie: Amman et le «désert jordanien»/ Marc Lavergne - Maghreb Machrek Monde Arabe núm. 140 avril-juin 1993 -(Paris)- pp: 35-58

Les Arabes en Israël: quelle répartition dans l'espace?/ Youssef Courbage - Maghreb Machrek Monde Arabe núm. 140 avril-juin 1993 -(Paris)- pp: 59-74

The Israel-PLO accord: a new era - Israel and Palestine Political Report, núm. 185 September 1993 - (Paris) - pp: 2-35

Middle East: The Stakes in the Arab-Israeli negotiations/ Laura Guazzone. - UNIDIR Newsletter, núm. 21 abril 1993 - (Switzerland) pp: 3-4

The Middle East peace conference, a chronology/ Federica Moroni. - UNIDIR Newsletter, núm. 21 abril 1993 - (Switzerland) - pp: 4-9

Déportation des 417 palestiniens vue par la presse israélienne/ Marj Al-Zuhour - Revue d'Etudes Palestiniennes, núm. 47 printemps 1993 (Paris) pp: 5-26

La Santé Mentale sous l'occupation: le cas des enfants palestiniens/ Shakif Masalha - Revue d'Etudes Palestiniennes, núm 47 printemps 1993 (Paris) pp: 39-48

Un an de négociations Palestino-Israéliennes, octobre 1991- décembre 1992/ Camile Mansour - Revue d'Etudes Palestiniennes, núm. 48 été 1993 (Paris) pp: 3-35

Le statut juridique des palestiniens vivant au Proche-Orient/ Blandine Destremau - Revue d'Etudes Palestiniennes, núm. 48, été, 1993 (Paris) pp: 35-62

Prisonniers palestiniens d'Israël/ Rouba Husari - Revue d'Etudes Palestiniennes, núm. 46 hiver 1993 (Paris) pp: 75-86

Le plan national de santé pour le peuple palestinien/ Jacques Milliez - Revue des Etudes Palestiniennes, núm. 48 été 1993 (Paris) pp: 63-68

La redécouverte de la Palestine ottomane/ Beshara Doumani - Revue d'Etudes Palestiniennes, núm. 46 hiver 1993 (Paris) pp: 101-128

La question de l'eau dans les négociations Arabo-Israéliennes/ Abdennour Benantar - Revue d'Etudes Palestiniennes, núm 47 printemps, 1993 (Paris) pp: 81-98

Les faux tracts/ Seleh Abdel Jawad -Revue d'Etudes Palestiniennes, núm. 48 été 1993 (Paris) pp: 69-98

The Berlin Wall of the Middle East/ Andrew Rigby - Peace News for Non-violent Revolution, núm. 2371 October 1993 (England) pp: 9

Construire la paix au Proche-Orient: comment les fractures et les surenchères ont affaibli le Monde Arabe/ Enric Rouleau - Le Monde Diplomatique, núm. 475 octobre 1993 (Paris) pp: 8-9

Construire la paix au Proche-Orient: les raisons du revirement de M. Rabin/ Amnon Kapeliouk - Le Monde Diplomatique, núm. 465 octobre 1993 (Paris) pp: 10

Construire la paix au Proche-Orient: Cisjordanie et Gaza, une économie mutilée/ Antoine Mansour - Le Monde Diplomatique, núm. 475 octobre 1993 (Paris) pp: 11

Proche Orient; le début du chemin (Washington, 13 septembre dernier, l'inouï se produit : Yasser Arafat et Itzhak Rabin se serrent la main)/ Dominique Lagarde - Croissance, le Monde en Développement, núm. 364 octobre 1993 (Paris) pp: 12-13; 15-16

Palestine-Israël: les sentiers de la paix/ Amon Elon; Paul-Marie De La Gorce; Samir Gharbi (et al.) - Jeune Afrique, núm. 1705, setembre 1993 (Paris) pp: 35-50

Palestine. la ruée vers l'or/ Samir Gharbi -Jeune Afrique, núm. 1708 octobre 1993 (Paris) pp: 22-23

Special Palestine/ François Soudan; Ziad Liman; Lenoir Gwenaelle (et al.) - Jeune Afrique núm. 1707 september 1993 (Paris) pp: 12-25

Palestine-Israël: qui gagne?/ Béchir Ben Yahmed; Ziad Liman; Sophie Bessis (et al.) - Jeune Afrique, núm. 1706 september 1993 (Paris) pp: 6-23

The face of peace? Breakthrough in the Mideast : Arafat's and Rabin's big gamble/ Russell Watson; Jeffrey Barcholet; Douglas Waller (et al.) - Newsweek, núm. 11 September 1993 (New York) pp: 8-15

They've got a deal! trying to keep Arafat - and peace - alive/ Russell Watson; Jeffrey Barcholet; Caroline Hawley (et al.) Newsweek, núm. 12 October 1993 (New York) pp: 8-18

Staying on track; Mideast: Rabin wins the knesset's blessing, but more obstacles lie ahead/ Agnus Deming; Jeffrey Barcholet - Newsweek, núm. 14 October 1993 (New York) pp: 36-37

Palestine, historique/ Yves Choliere - Combat pour la paix, núm. 400 septembre-octobre 1993 (Paris) pp: 4

Israel y la OLP: un largo y desconocido camino hacia la paz/ Darío Valcárcel - Política Exterior, núm. 35 otoño 1993 - (Madrid) - pp: 6-22

PUBLICACIONES D'INTERÈS

Keesing's Contemporary archives, Reino Unido

Documents d'actualitat internacionals (Ministère des Affaires Étrangères), Paris

Le Monde Diplomatique, Paris.

Nom i cognoms _____
 Adreça _____
 Població _____ D.P. _____ Telèfon _____
 Data de naixement _____ Professió _____
 D.N.I. n° _____

Banc o Caixa _____
 Adreça _____
 Població _____
 Nom del(dels) titular(s) _____

SUBSCRIU-TE ALS SERVEIS DE LA FUNDACIÓ CIDOB.

- Rebràs informació puntual de totes les activitats de la Fundació
- Tindràs lliure accés a la biblioteca, descompte als cursos i activitats i rebràs les publicacions adients a la subscripció que triïs.

Publicacions

- Quota 2.500 ptes. any. Dossier Cidob (dCIDOB)
- Quota 5.000 ptes. any. Rev. Afers Intern.+ dCIDOB
- Quota 10.000 ptes. any. Anuari Intern.+Rev. Afers. Intern.+ dCIDOB.

Sistema de pagament:

Domiciliació del rebut anual a entitat bancària o de crèdit.
 Ompliu, si us plau, el cupó adjunt i trameteu-lo per correu a CIDOB.

Data _____ Signatura: _____

Senyor Director:

Prego a vostè que prengui nota de carregar al meu compte/a la meua llibreta oberta en aquesta entitat, els rebuts que hi presentarà CIDOB.

Atentament

(signatura)

Signat per _____

Adreça del titular _____

Nº compte/llibreta _____